

PROSTITUTION ELLER PARFORHOLD?

*En diskursanalytisk kortlægning af
gråzoneprostitution i den danske, offentlige debat*

Forfatter: Cecilie Torabi Strehlow

Gruppenr.: 33

Studium: Kriminologi

Opgave: Kandidatspeciale

Vejleder: Annick Prieur

Afleveringsdato: 6. juni 2018

Antal ord: 23.676

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Aalborg Universitet

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at jeg egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng. Jeg er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd++hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>

Jeg er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning. Endelig står jeg inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

CECILIE TORABI STREHLOW

Cecilie Torabi Strehlow

Abstract

This master's thesis revolves around an analysis of how twilight zone prostitution emerges discursively in the Danish, public debate.

The basis for carrying out this analysis is rooted in the necessity of understanding how we as a society continuously connote (different kinds of) meaning to what we construct as deviance and/or social problems. Thus, this analysis will seek to contribute with a deeper understanding of the different viewpoints on twilight zone prostitution in a Danish context.

To identify how these discourses on twilight zone prostitution are structured and constructed, the theoretical point of departure is based on the French philosopher Michel Foucault's theorisations over discourses, subjects and power. This theoretical framework allows us to explore how and what social meaning is attributed to a phenomenon – in this case twilight zone prostitution – in a discursive formation and which consequences it inflicts upon the subjects involved.

Throughout the discourse analysis, it becomes quite obvious that we are dealing with roughly four different kinds of discursive constructions regarding the discursive formation around twilight zone prostitution. We deal with four archetypes of discourses, these being *sugar dating*, wherein the subjects are considered free to chose how they want to involve sex and money as key elements in the dating/romantic relation; *skewed relationships*, where there is an element of inequality revolving around sex and financial/practical support in a supposed romantic relation; *sex work*, where prostitution in the twilight zone is seen as an alternative edition of sex work, and should be seen as a legitimate profession on market conditions; and lastly a *social problem*, where prostitution in the twilight zone is a symptom of social vulnerability, especially in a youth context. Though, it has to be stressed that there are a lot of defining and understandings in between, but this is a cartography of the conceptual framework.

Furthermore, a theorisation over the effects of these divergent discourses is drafted, as a reflection over the dynamics in the discursive field. Here, it is argued that because of the contingency and the conflict inducing constructions of the discourses revolving around prostitution in the twilight zone, there is no strict and dominant idea of how to comprehend this phenomenon, let alone how to manage it in a social context or regarding legislation on the area.

To put another perspective on the analytical results, it is discussed whether the discursive practice concerning twilight zone prostitution is producing/a product of a *moral panic*, on the basis of Erich Goode and Nachman Ben-Yehuda's theory of moral panics about social problems. The results of this discussion are somewhat ambiguous, where some could argue that there is a moral panic regarding prostitution in the twilight zone, and others could argue that the concern about the phenomenon is absolutely proportional to its extent, whereas it is classified as reasonable worry. All depending on which discursive manufacturing they are subscribing to.

Summarized, we can conclude that prostitution in the twilight zone is a phenomenon with many different facets, drawing on different discursive resources, which we now have identified and mapped out in the Danish, public debate. Because of this linguistic struggle on how to articulate and define the phenomenon indisputably, it becomes impossible to offer an unequivocal interpretation of subject, resulting in an ongoing negotiation on the power to define prostitution in the twilight zone.

Keywords: *discourse analysis, twilight zone prostitution, Danish media, power, romantic relationships, sugar dating, prostitution, sex work, social problem*

Indholdsfortegnelse

Tro- og loveerklæring.....	1
Abstract.....	2
Indholdsfortegnelse	4
Indledning.....	6
Læseguide	8
Litteraturstudie	8
Diskursteori	8
Metode.....	8
Diskursanalyse.....	8
Diskussion	9
Konklusion	9
Perspektivering	9
Bilag.....	9
Litteraturstudie	11
Prostitution i Danmark – en kortlægning	11
Is There a Nordic Prostitution Regime?	14
Unge til salg – Et projekt om gråzoneprostitution blandt udsatte børn og unge ...	16
Undersøgelse af unges holdninger til prostitution og gråzoneprostitution	18
Diskursteori.....	21
Michel Foucault	21
Videnskabsteoretiske overvejelser	22
Ontologiske overvejelser	22
Epistemologiske efterretninger	24
Strukturalisme	24
Poststrukturalisme	25
Arkæologi/genealogi	26
Diskursive strukturer	27
Et diskursivt felt af diskursive hændelser	27
Diskursiv konstruktion som diskursiv praksis	27
Magt	28
Kritik af Foucaults diskursteori.....	29
Metode.....	31
Dataindsamling.....	31
Afgrænsning af empiri	31
Infomedia.....	32

Facebook-kommentarspor	33
Forskningsetik	34
Databehandling	35
Analysestrategi + operationalisering af teori	35
Fire metodologiske principper	35
Diskursive konstruktioner	37
Diskurser	37
Handlingsorientering	38
Positionering	38
Praksis	38
Subjektivitet	39
Konflikt og magt	39
Diskursanalyse	41
Gråzoneprostitutionsdiskurser	41
Et spændingsfelt mellem parforhold og prostitution	41
Frihed og tvang	42
Gråzoneprostitution som sugardating	43
Gråzoneprostitution som skæve parforhold	49
Gråzoneprostitution som sexarbejde	53
Gråzoneprostitution som socialt problem	57
Internettet som mediator	63
Den diskursive formation	64
Magtens produktion	67
Magt i gråzoneprostitutionsrelationer	67
Magt mellem diskurser	67
Makromagt	68
Diskussion	70
Undersøgelsens udsigelseskraft	70
Epistemologiske forbehold	70
Reliabilitet + validitet	72
Moralsk panik	74
Fem kriterier	74
Panik eller metapanik?	75
Konklusion	81
Perspektivering	83
Litteraturliste	85
Litteratur	85
Websites	87

Indledning

”Sugardating er i vækst. Nogle sugarbabes og sugardaddys er tiltrukket af spændingen og det grænseoverskridende. For andre er det køb og salg af seksuelle ydelser. Spørgsmålet er, om det er rufferi og dermed strafbart, når et datingsite sætter gråzoneprostitution i system.” (Zahle & Sørensen, 11. februar 2018)

”Jeg ved godt, at det ikke er kærlighed, men jeg føler mig alligevel elsket, når de vil betale for mig. At jeg er noget værd. Bagefter føler jeg mig værdiløs.» Sådan sagde en ung pige til RedenUngs rådgivning, der i de seneste tre år har været åben for unge, som oplever problemer med ”gråzoneprostitution” – eller ”sugardating”, som de unge selv kalder det.” (West, 14. februar 2018)

Så sent som i februar 2018, var temaet gråzoneprostitution, som så mange gange før, oppe og vende i de danske avismedier. Som ovenstående citater demonstrerer, findes der ikke kun én enkelt måde at forstå fænomenet på, og definitionen og håndteringen heraf forekommer ikke entydig. Det kan kaldes noget forskelligt, alt efter hvem der taler om det, og hvad det forbindes med. Og ønsker man en mere videnskabelig udlægning af termen gråzoneprostitution, vil man selv skulle forholde sig til sin egen fornemmelse af emnet, for betegnelsen gråzoneprostitution er sjældent anvendt i dansk forskningslitteratur.

Indtil videre kan vi kun gisne om, hvorfor det forholder sig således, men ikke desto mindre ses der her en aktuel anledning til i første omgang at se lidt nærmere på, hvordan begrebet gråzoneprostitution anvendes i folkemunde. Derfor bevæger vi os ind på territoriet af den danske, offentlige debat, der blandt andet udspiller sig i de skrevne avismedier. Her kan vi boltre os i forskellige beskrivelser, betydninger og bestridelser af dem, og på den måde forstå forskelle og ligheder, mellem de forskellige italesættelser af gråzoneprostitution. Disse italesættelser skal vi sidenhen kalde for diskurser, og ønsker vi at kortlægge dem, må vi da spørge med følgende problemformulering:

Hvordan fremstilles gråzoneprostitution diskursivt i den danske, offentlige debat?

Her er det altså allerede antaget, at diskurser er noget der konstrueres, at der forefindes flere forskellige af slagsen, og at de udspiller sig i den danske, offentlige debat. Derudover også, at der hersker en vis uoverensstemmelse i mellem dem, og derfor må vi, for at få et fyldestgørende indblik i, hvordan gråzoneprostitution fremstilles, også overveje, hvordan disse eventuelle konfliktlinjer i feltet tager sig ud. Dette vil søges klarlagt i denne rapport.

Læseguide

Følgende kapitel har til formål at give en kort indføring i rapportens særskilte kapitler og hvad de indeholder, for at skabe et overblik over indholdet heri.

Litteraturstudie

Afhandlingen indledes med et litteraturstudie, hvori det søges at afdække tidligere videnskabelig litteratur med tilknytning til projektets problemformulering, således der stilles en indføring i problemfeltet til rådighed.

Diskursteori

I afsnittet om diskursteori introduceres ophavsmanden til den teoretiske basis for specialitets undersøgelse. Herindunder præsenteres det ontologiske og epistemologiske udgangspunkt for teorien, samt centrale begreber for Foucaults diskursforståelse, der sidenhen bliver operationaliseret i specialets metodeafsnit.

Metode

Specialets metodeafsnit giver indblik i de metodologiske og metodiske overvejelser og processer der knytter sig til projektets undersøgelse. Her findes der information om indsamling af data, hvilke overvejelser der er blevet gjort i forbindelse med afgrænsningen og indhentningen af denne, samt behandling af data, hvor analysestrategi som operationalisering af teorien præsenteres.

Diskursanalyse

Projektets diskursanalyse indledes med en kortlægning af de lokaliserede gråzoneprostitutionsdiskursers arkæologi, og herefter uddybes de diskursive karakteristika. Slutteligt udfoldes en analyse af de magtkampe, der udspiller sig i det

diskursive felt. Ad den vej når vi til hovedpointerne, der i følgende kapitel vil stå til diskussion.

Diskussion

I specialets diskussionsafsnit diskuteres diskursanalysens hovedpointer. Herunder deres udsigelseskraft i sig selv, hvordan resultaterne af undersøgelsen relaterer sig til pointerne fra tidligere forskning præsenteret i litteraturstudiet, samt i en mere overordnet kriminologisk sammenhæng, hvor vi forholder os til spørgsmålet om hvorvidt der er tale om en moralsk panik.

Konklusion

I dette kapitel sammendrages og opsummeres alle væsentlige pointer fra specialets diskursanalyse og diskussionen af disse. Her vil det således være muligt at opnå overblik over alle undersøgelsens resultater, og dermed det opsummerede svar på projektets problemformulering.

Perspektivering

Afslutningsvis søges det, at sætte undersøgelsens resultater i perspektiv. I dette kapitel ses undersøgelsens resultater i en større sammenhæng, og alternative belysninger af specialets konklusioner præsenteres.

Bilag

(Optræder ikke i dette dokument, men som vedhæftet fil.)

Specialets bilag er præsenteret i to dele, hvor bilag 1 er en fuldkommen liste over samtlige 127 artikler der har været anvendt som empiri i diskursanalysen. Det er således i bilag 1, at man finder litteraturlisten for de artikelhenvisninger der bruges i diskursanalysen. Refereres der til en artikel, noteres det med efternavn og dato for udgivelsen i henvisningen. Er der ikke angivet nogen forfatter til artiklen vil denne

være noteret som '...' i bilaget, men her vil navnet på mediet, artiklen er udgivet i, være angivet i henvisningen i stedet for.

Bilag 2 er en samling skærbilleder af kommentarspor fra Facebookopslag, der som medieartiklerne også har været anvendt som empiri i diskursanalysen. Refereres der til udsagn i disse kommentarspor, noteres det billede, hvori udsagnet optræder.

Bilag 3 udgøres af en graf, der illustrerer, hvor mange avisartikler der har været udgivet i årene 2012, 2014, 2015, 2016, 2017 og 2018.

Litteraturstudie

Følgende afsnit vil udgøres af et litteraturstudie, der skal anvendes til at skabe et overblik over det genstandsfelt nærværende speciale opererer i. Her tilbydes en indsigt i eksisterende forskning på (gråzone)prostitutionsområdet, således der stilles en kontekst for specialets undersøgelse an. Dette drejer sig om en videnskabelig og overordnet kortlægning af prostitution og dertilhørende tematikker i Danmark; en videnskabelig artikel om, hvordan man politisk/juridisk forholder sig til prostitution i Norden som produkt af ideologiske principper og konsekvenserne af dette; et projekt om gråzoneprostitution blandt udsatte børn og unge, for at give en forståelse af, hvordan man håndterer gråzoneprostitution som et socialt problem i rehabiliteringssammenhænge; samt en undersøgelse af unges holdninger til prostitution og gråzoneprostitution.

Prostitution i Danmark – en kortlægning

Undersøgelse, SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 2011

Rapporten 'Prostitution i Danmark', af Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, har til formål at opgøre omfanget af prostitution i Danmark, og herunder afdække de prostitueredes levevilkår. Heriblandt optræder både mandlige og kvindelige prostituerede, herunder gade-, escort- og klinikprostituerede. Dette er udført ved hjælp af både kvantitative og kvalitative metoder, og sørger således for at besvare 7 væsentlige spørgsmål i forbindelse med kortlægningen af prostitution.

Prostitutionsbegrebet, der arbejdes med i nærværende rapport, beror på Servicestyrelsens definition, der udover med rod i Serviceloven at benævne prostitution som et socialt problem, lyder '**en handling, hvor mindst to handlende personer på markedsmæssige betingelser køber og sælger en prostitutionsydelse mod betaling**'. Her henvises der ikke til forhold, hvor personer under 18 år er involveret, eller hvor personer er tvunget af andre til at sælge seksuelle ydelser, da dette varetages

af Straffelovens bestemmelser. Der er dog foretaget en justering for at præcisere begrebet 'prostitutionsydelse', og her har man, med inspiration fra Margaretha Järvinen, valgt at anvende begrebet 'seksuel ydelse' i stedet for. Seksuel ydelse refererer her til som 'en aftalt ydelse mellem personer, der har fysisk kontakt'. Denne fysiske forudsætning, ekskluderer dermed at for eksempel 'porno og strip og ydelser leveret over internettet eller pr. telefon' kan anskues som prostitution.

Desuden har man måttet tage stilling til de grænsetilfælde, der kan forekomme i prostitution, ved at vælge at afgrænse begrebet sådan, at 'betalingen for de seksuelle ydelser skal være omsættelig'. Her bruges narkotika som eksempel, der i denne definition godt kan anvendes som betaling, da narkotika kan omsættes til kontanter. Derimod drages der en grænse ved 'det at låne en sofa og få et sted at sove mod betaling i form af seksuelle ydelser', eller 'at modtage drikkevarer på en restauration og efterfølgende have sex med personen, der gav drikkevarer', da disse 'betalinger' ikke er økonomisk omsættelige.

Derudover beskrives prostitution som noget, der ofte er karakteriseret ved, at salget af seksuelle ydelser forekommer med en vis regelmæssighed – denne regelmæssighed kan dog variere i tid, fra en gang om året til alle hverdage. Derudover sælges ydelserne til *forskellige* personer, hvor der dog stadig kan forefindes gengangere/'stamkunder'.

En sidste væsentlig definition er prædikatet 'prostitueret', der anvendes om de respektive respondenter der har taget del i undersøgelsen. Ikke desto mindre har man øje for, at disse personer ikke nødvendigvis selv oplever sig som 'prostituerede'. Men med begrundelse i rapportens prostitutionsdefinition, vil disse personer dog blive omtalt som prostituerede alligevel.

Indledningsvis gøres der rede for vilkårene for at undersøge prostitutionsfeltet. Her nævnes blandt andet besværligheder i at opnå kontakt til relevante respondenter i prostitutionsarenaerne, hvor fleksibiliteten og forskelligartetheden i jobbets facon (for eksempel forskellen på at være gadeprostitueret i forhold til escortprostitueret) har været udfordringer. Herudover beskrives nogle dele af prostitutionsmiljøet som værende præget af illegalitet og mistroiskhed overfor udefrakommende, hvorfor kontakten til disse har været sparsomme. Slutteligt anmærkes endnu en væsentlig

omstændighed ved prostitution som undersøgelsesfelt, der beskriver det som politiseret og præget af diskussioner om moralitet og etik. Disse diskussioner beror blandt andet på prostitutions position i samfundet, hvorvidt prostitution er i orden, og om prostitution er noget der bør accepteres i samfundet. En frustration over denne problematiserende tilgang til fænomenet i den offentlige debat, er blevet tilkendegivet hos flere af undersøgelsens respondenter.

Først og fremmest undersøges faktorerne for prostitutionsdebut, altså hvilke veje der findes ind i prostitution. Her peger resultatet ikke kun på seksuel nysgerrighed, men også en anden gennemgående omstændighed, nemlig penge. Herunder nuanceres pengeforholdet, da disses formål varierer mellem basale leveomkostninger, finansiering af stofbrug, økonomisk bistand til familie i udlandet eller ekstravagante indkøbsvaner. Desuden sluttet det, at debuten hos 10 pct. optræder i en alder af 18, at ca. halvdelen debuterer i slutningen af 20'erne og at en lille andel (mindre end 10 pct.) begynder efter de er fyldt 50 år.

De veje ind i prostitution, der angives af de klinikprostituerede, handler om at blive introduceret for prostitution af en veninde, et familiemedlem eller en anden bekendt. Andre indagngne kan være et job som telefondame på en klinik, har være anledningen. For mændene har årsagerne i højere grad præg af, at være etableret gennem chatfora på internettet, tilfældigt på en station eller lignende, hvor det afgørende punkt var tilbuddet om penge for sex. Årsagerne kan, udover førnævnte seksuel nysgerrighed og mere eller mindre akutte økonomiske incitament, også have rod i (mis)brug af stoffer, en forudgående promiskuøs seksuel adfærd eller seksuelle overgreb og tvang i barndommen.

Afslutningsvis kan det opsummeres, at rapporten også giver indblik de prostitueredes liv og levevilkår og hvordan disse livs- og prostitutionsforløb formes af forskelligartede personlige og strukturelle omstændigheder, herunder uddannelse, boligforhold, økonomi og socialt netværk etc. Derudover også faktorer, der beror på vold og grænseoverskridelser fra kundernes side, og oplevelsen af egen generelle livssituation, herunder social- og sundhedsmæssige tilbud om hjælp til exit. Slutteligt Det er især

denne mangesidighed der er betydelig at understrege, for at forstå vigtigheden i ikke at anskue hverken prostitution eller prostituerede som ensartede.

Is There a Nordic Prostitution Regime?

Artikel, May-Len Skilbrei & Charlotta Holmström, Crime and Justice, 2011

I artiklen *Is There a Nordic Prostitution Regime*, undersøger May-Len Skilbrei og Charlotta Holmström, med udgangspunkt i de store forandringer i prostitutionspolitikker i Norden i det forgangne årti, om der hersker et nordisk prostitutionsregime. Dette med baggrund i kriminaliseringen af køb af seksuelle ydelser i Sverige, Norge og Island, og hertil Finland, hvor man har kriminaliseret køb af seksuelle ydelser fra trafficking-ofre eller personer med tilknytning til rufferiorganiseret prostitution. Disse forandringer skal ses i lyset af ideologiske udviklinger, herunder hvordan prostitution defineres og håndteres som socialt problem, og hertil udviklinger på prostitutionsmarkedet. Ikke desto mindre skal disse tilsyneladende relativt ensartede regimer ikke forstås som udsprungne af samme idéer og tilgange, men nærmere noget der har forskellige ideologiske oprindelser og empiriske kontekster, hvori man har kombineret og taget stilling til forskellige sociale og juridiske metoder at håndtere fænomenet på. De forandringer, der lokaliseres på prostitutionsmarkedet, tager blandt andet form som en øget internationalisering, hvorfor eksempelvis den danske stillingtagen til prostitution går igennem immigrationslovgivning. Dertil kommer også differentieringen i markeder, hovedsageligt begrundet med den teknologiske udvikling.

Selvom man i vid udstrækning har valgt at anvende lovgivning som værktøjer i kampen mod prostitution, understreger Skilbrei og Holmström, at lovændringerne er blevet iværksat af forskellige årsager, og i forlængelse heraf er 'problemet med prostitution' også konstrueret på forskellige måder i de respektive lande. Dette forårsager også forskelligartede tilgange til det sociale arbejde forbundet med prostitution – i Sverige ses det for eksempel, at loven har rod i en feministisk diskurs, fokuserer på efterspørgslen på prostitution og har til formål at beskytte både samfundet og sælgerne.

Skilbrei og Holmstrøm fremhæver et skifte i prostitutionsforskningen i 1970'erne, hvor kritisk socialvidenskab adresserede spørgsmålet om prostitution, i vendinger om sociale problemer og socialpolitik. Dermed anlagdes der en mere velfærdsorienteret tilgang, der sidenhen skulle være dominerende flere årtier efter, og som er særlig nordisk. Dette ideologiske medførte blandt andet, at ansvarstilskrivelsen for prostitution foregik hos køberne, og ikke sælgerne som hidtil.

Hvad der kan synes ironisk er, at der kan argumenteres for, at politikkerne omkring prostitution oftere oplever skift, end selve prostitutionsmarkedet. Dette gør sig især gældende i svensk kontekst, men argumentet om at det er kriminaliseringen af at købe sex, der vil ændre den generelle holdning til prostitution, anvendes også i de andre nordiske lande. Det vil sige, at man ikke kun implementerer disse lovændringer for at se forandringer på prostitutionsmarkedet på kortere sigt, men også men også for at forandre indstillingen til både prostitution og kønsroller på længere sigt. Her fremhæves det dog også, at dette bygger på et meget optimistisk syn på lovens magt.

Generelt konkluderes der her, at disse prostitutionspolitikker har rod i ideologiske forskelligheder og gnidninger, hvorved strukturelle, kulturelle og individuelle problematikker kobles med spørgsmål om kønsnormativer, uligheder mellem køn, marginalisering og social klasse. I forlængelse heraf bliver det til et juridisk problem, der skal reguleres gennem lovgivninger om international organiseret kriminalitet, offerrettigheder, migration og trafficking. Herpå har der været to sideløbende processer, hvoraf en beskæftiger sig med den ideologiske proces i forhold til ligestilling mellem kønnene og efterspørgslen på prostitution, og en mere pragmatisk proces, med fokus på håndteringen af den øgede internationalisering af prostitutionsmarkeder.

Netop denne øgede internationalisering/globalisering, er udfordrende for de ideologiske syn på prostitution, da man herigennem tager stilling til uønsket migration og trafficking. I Danmark har det haft et forbud mod udenlandsk prostitution som konsekvens, hvilket kan gøre livet for eksempelvis nigerianske kvinder mere farligt, da de må holde sig fra myndighederne, på trods af at de har været udsatte for vold og/eller voldtægt.

Overordnet set, kan der opstå problemer med kun at prioritere nogle aspekter af prostitution, hvormed andre perspektiver og kilder til ulighed kan overses. Her tilskynder Skilbrei og Holmström, at man må forstå, at prostitution eksisterer i et kontinuum af handlinger, og således kan udtrykkes og opleves på mange forskellige måder. Og at det er lige vigtigt at adressere prostitution konstruktivistisk, for at udrede hvordan prostitution og de involverede parter konstrueres socialt, som det er, at studere hvordan prostitution opleves.

Afslutningsvis konkluderes det, at forhandlinger om, hvordan vi skal håndtere prostitution i de nordiske lande til stadighed er undervejs, for at finde ud af hvordan lovgivningen skal hænge sammen med definitionen af prostitution som et socialt problem. Dilemmaet her bliver da et spørgsmål om skadesreduktion og nul-tolerance.

Unge til salg – Et projekt om gråzoneprostitution blandt udsatte børn og unge

Rapport, Kristine Valentin Weiskopf, LivaRehab, 2015

Nærværende rapport er udarbejdet som en undersøgelse for LIVa (forening mod skadevirkninger af prostitution), og udgivet af LivaRehab (center for behandling og rehabilitering af mennesker med skadevirkninger af prostitution), som et led i en forebyggende indsats på prostitutionsområdet, for udsatte børn og unge.

Udgangspunktet er LIVa og LivaRehabs erfaring med at støtte personer med **prostitutionsskader** (over 400 personer siden 2011), der også har været udsat for incest, seksuelle overgreb, vold og groft omsorgssvigt inden deres 15. leveår. Gennem disse forløb er LIVa og LivaRehab blevet bekendt med disse personers oplevelser i barndommen, hvori der blandt andet berettes om **omgang med voksne**, der for en pakke cigaretter, tøj, mad, lommepenge eller andet, både forventede og modtog seksuelle ydelser. Således finder LIVa, at **vejen ind i prostitution** for disse udsatte børn og unge er kort, og at der derfor må nedsættes en samlet forebyggende indsats i forhold til de unge, der er i særlig risiko for at havne i gråzoneprostitution.

Rapporten er bygget op om seks casefortællinger, der delvist bygger på materiale fra en socialfaglig organisation samt kvalitative interviews, der er foretaget af LivaRehab selv.

Den har til formål at beskrive hvad gråzoneprostitution er, og i forlængelse heraf hvordan sociale medier, dansk lovgivning og manglen på undervisning/oplysning herom har betydning håndtering af problematikken - dette ved at have fokus på førømtalte førstehåndsberetninger, sammenholdt med fagprofessionelle erfaringer fra landets socialpædagogiske opholdssteder og tilbud.

Rapportens brug af termen gråzoneprostitution tager udgangspunkt i NOVA's (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring) definition der lyder "**salg eller bytte af seksuelle ydelser**", og adskiller sig fra 'almindelig' prostitution, da der her, ifølge SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd) er tale om '**en handling, hvor mindst to handlende personer på markedsmæssige betingelser køber og sælger en seksuel ydelse mod betaling**'. Distinktionen består i, at der blandt børn og unge (8-23 år) sker en "**udveksling, hvor seksuelle ydelser bliver givet for modtagelsen af penge, gaver, euforiserende stoffer, husly, mad, voksenskontakt, omsorg, beskyttelse, udforskning af seksualitet og bekræftelse**".

Selve afgrænsningen af gråzoneprostitution sker i et kontinuum mellem prostitution, her defineret som '**seksualitet mod betaling eller seksuelt misbrug**', og almindelig teenageseksualitet som '**seksualitet, kendetegnet ved gensidighed og ligeværd**'. Således beskrives gråzoneprostitution som en bredt favnende kategori, der kan antage forskellige former, og dermed grænse op til både prostitution og almindelig, udforskende teenageseksualitet.

Gennem projektets både kvalitative og kvantitative undersøgelser udledes det, at fordi vejen ind i gråzoneprostitution er kortere for udsatte børn og unge, end for børn og unge fra ressourcestærke familier, da er de udsatte unge afhængige af pædagogiske og socialfaglige medarbejdere i det offentlige system, til at støtte, rådgive og vejlede dem væk fra gråzoneprostitution. Dog viser undersøgelserne også, at de pågældende fagpersoner ikke er udrustet til at varetage denne opgave, hvorfor den nuværende indsats over for disse udsatte unge beror på den enkelte fagpersons opmærksomhed/samvittighed. Herudfra anbefales det, at der på nationalt plan initieres

fyldstgørende undersøgelser af fænomenet, at denne forskning og kortlægning sker i samarbejde med sociale organisationer, og at der udarbejdes en samlet handleplan, både med henblik på de socialfaglige bekæmpende og forebyggende indsatser.

Undersøgelse af unges holdninger til prostitution og gråzoneprostitution

Baselineundersøgelse, Fremtidsfabrik, 2014

I slutningen af 2014 afviklede Fremtidsfabrik en undersøgelse for Reden København (være- og rådgivningssted for kvinder i misbrug og prostitution, drevet af KFUK's sociale arbejde), der havde til formål at afdække unges syn, viden og holdning til prostitution og gråzoneprostitution.

Undersøgelsen er baseret på fokusgruppeinterviews med unge fra København, Helsingør, Esbjerg og Aalborg, der har diskuteret spørgsmål om både prostitution og gråzoneprostitution. Som en del af gruppeinterviewet, har de unge skabt en kampagne, med formålet at vække interesse for prostitution og gråzoneprostitution hos andre unge.

Den del af interviewet, der ikke relaterer sig til prostitution i den forståelse, at det udelukkende er en direkte transaktion mellem en prostitueret og kunde, eller relationen mellem 'køber' og 'sælger' i disse transaktioner, indledes med en debat om Facebookbeskeden "Hej, du ser lækker ud, vil du gå med ud at spise med mig, hvis jeg betaler?"

Reaktionerne fra drengene er indledningsvis, at det er 'kikset' at skrive en sådan besked. Pigerne har samme holdning, men tillægger også beskeden at være 'smigrende' og 'sjov at modtage'. Andre hovedpointer der pointeres er det **ulige magtforhold**, der opstår ved at sige "jeg betaler", og en fælles antagelse er, at det er en **mand, der er afsender** af beskeden. Samtidig antages det også, at der må være en form for bagtanke, når **penge** er involveret. Således vil meget få af drengene overhovedet acceptere invitationen, hvortil en tredjedel af pigerne vil acceptere invitationen - og kun takke ja på de præmisser, at de deler bekendtskaber med afsenderen af beskeden, og at denne ikke er 'en gammel mand'.

Herefter introduceres de unge respondenter for hjemmesiden 'www.sugardating.dk' (hjemmeside, der faciliterer kontakt mellem 'sugarbabes' og 'sugardaddies'), hvortil der stilles spørgsmål angående 'sælger', 'køber', om denne slags medier gør det nemmere at 'købe og sælge sig selv', og hvorvidt det er i orden at en pige/dreng tager en gave for 'modydelserne' kys, blowjobs og sex.

Responsen er her, at de unge kender til fænomenet 'sugardating', og at der hersker en bred enighed om, at sitet er en god løsning. Her foretages der også en sontring mellem **gadeprostitution**, og sugardating, som klassificeres som en **mild form for prostitution**. Hertil kommer det, at man har større kontrol og, at det er mere sikkert, fordi det foregår på nettet. Derpå opstår der også bred enighed om, at sugardating er en '**win-win-situation**', men også at '**noget for noget**'-situationen er ubehagelig. Og særligt i Esbjerg er der en markant mere kritisk holdning til sugardating, i forhold til de andre byer. En enkeltstående pointe er, at sugardating ret beset er værre end 'rigtig' prostitution, fordi sigtet med sugardatingen er luksus, hvilket indikerer, at 'sælgeren' ikke er decideret **nødsaget** til at indgå i denne relation.

Efterfølgende skal respondenterne udføre et tankeeksperiment, hvor de skal forestille sig at være 'køber' eller 'sælger', og efterfølgende rangere fem kort med teksterne 'gadeprostitution', 'escort', 'sugardating', 'strip' og 'porno', alt efter hvor de bedst kan se sig selv. Undersøgelsen uddyber dog ikke, hvad der menes med de forskellige termer, hvorfor det er uklart hvilke forestillinger både afviklerne af interviewet, men også respondenterne har, om de forskellige fænomener. Prioriteringsøvelsen foregår i mindre grupper, opdelt efter byer og herefter køn.

Generelt ses det, at drengene, oftere sætter sig selv i køberrollen, i modsætning til pigerne, der oftest påtager sig sælgerrollen. De drenge, der har valgt at være købere, må dog understrege, at det er 'super kikset' at være køber, og at de **ikke kan forsvare det etisk**, og at prostitution i sig selv er forkert, men at når det kommer til stykket, så kan de dog bedst se sig selv som 'købere', og ikke 'sælgere'.

Prioriteringen hos de unge viser, at **gadeprostitution absolut er lavest rangerende**. Herefter kommer porno, hos dem som har valgt sælgerrollen, der henviser til, at 'intet forsvinder på nettet'. Dog ses porno højere prioriteret hos køberne, der argumenterer for dette, med at '**man jo ser porno, også selvom det er forkert**'. Escort er generelt mere acceptabelt, end gadeprostitution og pornografi, da der her hersker mere 'ordnede og sanitære' forhold. Strip er også i højere grad acceptabelt, end de forudgående fænomener, men de unge kan bedst se sig selv som købere, og ikke sælgere heraf.

Generelt rangerer **sugardating** højt, hvis ikke højest, blandt både købere og sælgere. Her argumenteres der med, at det er mere '**harmløst**', og at man i højere grad kan **kontrollere**, hvad der egentligt foregår. Samtidig mener mange desuden, at sugardating kan være en god mulighed for at finde sin drømmepartner.

Slutteligt konkluderer undersøgelsen, at de unge har en **positiv og fordomsfri holdning til sugardating**. Generelt er der ikke enighed om, at sugardating kan sammenlignes eller sidestilles med prostitution, på grund af den personlige kontrol over 'hvor langt man vil gå', og at det ikke er det samme at modtage materielle ting, som det er at få penge. Hertil konkluderes det også, at sugardating er mere acceptabelt, forstået i en samfundsmæssig ramme, snarere end på venneniveau - hermed sagt, at det er teoretisk acceptabelt, men at det er mindre i orden, såfremt det er deres egne bekendte der er udøvere heraf. Slutteligt fastlås det, at der er signifikant forskel på holdninger i forhold til by eller storby, hvor der i Esbjerg - i modsætning til København, Helsingør og Aalborg - ses større fordomme både i forbindelse med prostitution og sugardating, da dette betragtes som moralsk forkasteligt og unødvendigt.

Vi har nu et forudgående indblik i allerede eksisterende forskning, litteratur og undersøgelser på prostitutions- og gråzoneprostitutionsområdet, hvilket giver anledning til en introduktion til det teoretiske udgangspunkt for denne afhandlings undersøgelse af gråzoneprostitutionsdiskurser i følgende afsnit.

Diskursteori

Projektets teoretiske udgangspunkt har afsæt i Michel Foucaults diskursteori, hvilken dette afsnit har til formål at præsentere. Dette valg er i høj grad baseret på Foucaults idé om at kunne begribe særlige fremstillinger af særlige fænomener gennem sprog og diskurs, og i forlængelse heraf forstå hvorledes disse særlige fremstillinger som strategier, kan give anledning til forhandlinger om magtudøvelse.

Dette afsnit vil give en indføring i nævnte teori, ved at give et grundrids af ophavsmanden Michel Foucault og hans forfatterskab, de videnskabsteoretiske overvejelser der knytter sig til diskursteorien, og dermed projektet, samt skabe et overblik og en uddybning af de teoretiske hovedlinjer, der sidenhen vil udgøre projektets analytiske forskrifter.

Michel Foucault

Den vestfranske (Paul-)Michel Foucault blev født i 1926, og i en alder af 20 blev han optaget på universitetet École Normale Supérieure, for at studere psykologi og filosofi. I 1960 gjorde han sin doktorafhandling om Galskabens historie færdig, og blev sidenhen professor på universitetet Clermont-Ferrand. Gennem sin karriere var Foucault ganske produktiv, og udarbejdede en omfangsrig bibliografi, og berørte herunder også flere kriminologiske tematikker som fængsler, overvågning, straf og 'afvigende adfærd' med relation til både seksualitet, psykiatri og narkotika. (Villadsen 2013:340) Han er sidenhen blevet koblet sammen med flere forskellige videnskabsteoretiske/filosofiske traditioner, som for eksempel marxismen, hermeneutikken, konstruktivismen og især strukturalismen. Dog frabad han sig enhver definitiv kategorisering, og bekendte sig aldrig til en strømning (videns)filosofi. (Hansen 2005:11-12)

Ikke desto mindre må vi i dette speciale – førend vi kan forholde os til Foucaults diskursteori, og nærværende projekts metode som følger heraf – gøre os nogle videnskabsteoretiske erkendelser om undersøgelsen, så der forefindes et relativt

håndgribeligt udgangspunkt for at forstå den videre analyse. Disse overvejelser vil blive præsenteret i det følgende.

Videnskabsteoretiske overvejelser

Ontologiske overvejelser

Foucaults diskursbegreb kan beskrives som refererende til 'en spredt gruppe af udsagn, der tilbyder et sprog til at tale om – eller en måde at repræsentere – en særlig slags viden om et emne. Således bliver det muligt at konstruere (udsagn om) emner/fænomener på specifikke måder – både inden for, og ved hjælp af, diskurser. (Hall 1992:291) Det vil sige, at måden vi ordner alt socialt meningsfuldt umiddelbart og overordnet set er diskursive praksisser, og at vores sociale verdens beskaffenhed består af vores begrebslige konstruktioner (og dermed diskursive formationer) i kraft af videnskaben, ideologier og vores måder at spørge (og svare) på. (Olsen & Pedersen 2013:151) Disse udsagn om/konstruktioner af givne emner/fænomener, behøver ikke nødvendigvis være ensartede eller af samme karakter, men sammenhængene mellem – og forskellene på dem(!) – må være systematiserbare. Dette vil Foucault kalde et 'spredningssystem', og *'i det tilfælde, hvor man mellem et vist antal ytringer kunne beskrive et sådant spredningssystem; i det tilfælde, hvor man mellem objekterne, fremsigelsestyperne, begreberne, de tematiske valg, kunne definere en regelmæssighed (en orden, nogle korrelationer, nogle positioner og funktioner, nogle transformationer), vil man som en vedtagelse sige, at man har at gøre med en **diskursiv formation** [...]'* (Foucault 2005:83)

Foucault introducerede denne ontologiske præmis, altså at italesættelser om især sociale fænomener, vi kan vide eller mene noget om, er *diskursive*. (Hall 1992:291)

Her tilbydes indledningsvis en forklaring på, hvorfor man bør anvende begrebet 'diskurs' og forholde sig til verden og viden herom igennem dette, snarere end 'ideologi', der på samme måde kan refereres til som et net af processer hvori mening og betydning produceres, og tilmed eksisterer i en særlig gruppe eller social classes interesse. Foucault stiller en sondring op, hvori begrebet 'ideologi' bliver en distinktion mellem

‘sande’ fremstillinger som videnskabelige, og ‘falske’ fremstillinger som ideologiske, og hertil overbevisningen om, at fakta om verden hjælper os med at vælge mellem sande og falske udmeldinger. I forlængelse heraf forklarer Foucault, at fremstillinger af det sociale, politiske og moralske ikke blot kan bedømmes som sande eller falske, og dertil, at der heller ikke eksisterer nogen ‘fakta’ der kan anvendes som udgangspunkt for denne bedømmelse, alene fordi fakta også konstrueres på forskellige måder. (Hall 1992:292) Denne sondring er af afgørende karakter for diskursteoriens ontologiske præmis, da Foucaults brug af begrebet ‘diskurs’ dermed bliver et forsøg på at undgå en ideologisk funderet ‘sandt/falsk’-forståelse af de sociale fænomener vi har med at gøre. Dermed ikke sagt, at diskurser kan løsrive sig fra ideologisk tænkning - tværtimod - men at vi må forstå, at diskursive verdensfremstillinger ikke kan være nøgterne, og netop trækker på ideologier. Dette leder os hen til et centralt begreb hos Foucault, netop ‘magt’. For det er her vi skal forstå, hvordan diskurser har indflydelse på vores sociale systemer - altså dét, at det er magten til udøvelsen af den dominerende fremstilling af ‘sandheden’/viden i et særligt felt, vi skal have interesse for, snarere end løsrevne, ‘sande’ fakta om virkeligheden. (Hall 1992:293) *“We should admit that power produces knowledge [...]; that power and knowledge directly imply one another; that there is no power relation without the correlative constitution of a field of knowledge, nor any knowledge that does not presuppose and constitute at the same time power relations.”* (Foucault 1995:27) Magt som teoretisk begreb vil uddybes senere i dette teorignsnit.

Således har vi nu et begreb om, nærværende projekts diskursteoretiske grundlæggende, ontologiske antagelser om samfundets formation, og kan nu forholde os til hvordan genstandsfeltet må forstås og studeres, jævnfør diskursteoriens epistemologiske idéer. På trods af Foucaults udtalte modstand mod at blive koblet sammen med faste, videnskabsteoretiske traditioner, er det dog tydeligt, at Foucaults værker på mange måder er et produkt af hans samtid, hvorfor han stadig kan placeres i ‘mellemlandet’ mellem tidligere nævnte retninger, herunder strukturalismen (Hansen 2005:11), hvilken der i det følgende vil blive præsenteret, for at give indblik i både de videnskabsteoretiske retninger, der har givet Foucault inspiration, men også for at klargøre vejen til de overbevisninger, dette speciales pointer fremsættes ud fra.

Epistemologiske efterretninger

Strukturalisme

Som nævnt udgør strukturalismen en af hjørnestenene i både Foucaults tænkning, og dette projekts videnskabsteoretiske udgangspunkt.

Det centrale for strukturalismen som teoretisk/filosofisk strømning er, hvordan social betydning og mening konstitueres gennem sproget. Det teoretiske aksiom bliver da, at betydning er formet i systemet – altså som *strukturer*. Og videre, at disse systemer figurerer uden for det enkelte menneskes kontrol, men er et resultat af socialt/sprogligt samspil, og på den måde udgør afsættet for vores tale og handlinger. Det vi kan bruge denne tese til er, at anvende sproget som udgangspunkt for at afkode meningsfulde strukturer, og dermed afgøre hvad vi 'ved' om verden. (Wæver 2012:291)

En central figur i strukturalismens tilblivelse er den schweiziske lingvist Ferdinand de Saussure (1857-1913). Med udgangspunkt i forskellen mellem 'langue' som mening, og 'parole' som det talte sprog. 'Langue' bliver altså et begreb, med hvilket vi begriber sprogsystemer ud fra – disse som en struktur af tegn – hvortil 'parole' beskriver det sprog som konkrete ytringer, vi anvender 'langue' i. På den måde kan vi ikke finde noget indre centrum i de 'tegn' (ord), men må begribe deres mening som et produkt af forholdet mellem tegn. Det vil altså sige, at vores sprog ikke er knyttet til de ting vi ønsker at benævne, men er knyttet til et samlet sprogsystem, hvor ordenes betydning defineres i forhold til hinanden, og på den måde fastlåser betydningen på baggrund af, hvad de *ikke* betyder. Der opereres altså med en differentiell sprogopfattelse, og ikke en referentiel, hvilket helt konkret betyder, at når vi anvender betegneren 'blyant', så er det indforstået, at der ikke er tale om en 'kuglepen', en 'tusch' eller en 'pensel'. På den måde, er det altså også at det, som 'blyant' *ikke* er, der er med at afgøre, hvad 'blyant' *er*. Som et sidste centralt element i Saussures strukturalisme må det nævnes, at metoden til at bedrive videnskab går gennem at identificere disse sproglige strukturer. (Ibid.:301-302) Dette vil dog blive uddybet i specialets metodeafsnit.

Som en videreudvikling af strukturalismen optræder poststrukturalismen, der med strukturalistiske grundidéer om sprogsystemer, radikaliserer disse, så at sige, og indleder en mere kritisk tilgang hertil. (Wæver 2012:291) Disse systemer af tegn kan altså ikke længere accepteres som stabile, harmoniske og uproblematisk helheder vi kan tage for givet. Tværtimod er de ustabile, modsætningsfyldte og ufuldstændige. (Ibid.:305) Her har vi altså med en ny retning at gøre, der med et sprogsystematisk afsæt, leder os mod 'studier af den modsætningsfyldte kamp om mening'. Det vil altså sige, at der her hersker et opgør med idéen om, at nogle udsagn kan optræde som absolutte, sande, gyldige og virkelige (Ibid.:291), og det bliver den poststrukturalistens opgave at demonstrere, hvordan disse meningsudsagn er ustabile, og ikke eksisterer i kraft af vores sproglige systemer, men på trods af dem. (Ibid.:305) Sammenfører vi strukturalismens sigte mod at identificere sproglige strukturer, og poststrukturalismens ønske om at synliggøre, hvordan disse strukturer er kontingente og konstant står til forhandling og ikke blot er givne, fikserede meningsdannelser, da forstår vi vejen til nærværende speciales analysestrategi, der vil udfolde sig i rapportens metodeafsnit.

Nu da vi har en grundlæggende forståelse af Foucaults diskursbegreb og den ontologiske præmis herfor, samt en grundlæggende forståelse af det poststrukturalistiske afsæt dette projekt har, kan vi afklare diskursteoriens idéer om diskurser, deres strukturer, subjekter og den ufravigelige magt, vi må tage stilling til heri.

Arkæologi/genealogi

Gennem sit virke introducerer Foucault både idéer om videnskabsarkæologi, og genealogi. Begreberne er diffuse, fordi de både hænger sammen og er adskilte, og er forfattet over tid, hvilket tillader dem at skifte form, indhold, og sigte, dermed optræder de som begrebslige størrelser, der ikke umiddelbart lader sig kategorisere og definere skarpt, hvad Foucault da også er blevet kritiseret for.

”Samfundet og de sandheder, der fremstilles i videnskaben, er diskursive-sproglige konstruktioner, der er resultatet af historiske tilfældigheder, strategier og magtkampe. [...], videnskaben og vores dogmer om seksualitet, sindssygdom og afstraffelse dels produceres i kraft af diskurser forankret i forskellige institutioner (herunder universiteterne, hospitalerne, staten, skolen, m.v.), dels er resultat af mange forskellige historiske forløb og kampe.” (Olsen & Pedersen 2013:162) Netop disse historiske forløb og kampe indikerer Foucaults blik for diskursers historicitet og ophav, og den genealogiske disciplin har derfor sit formål i historisk analyse, og en længere optrevling af kronologiske udviklinger, der ligger til grund for diskursernes beskaffenhed. Dette historiske perspektiv vil vi ikke anlægge i nærværende projekt, men ikke desto mindre tager vi stadig stilling til de nuværende diskursive magtkampe, der lokaliseres i den danske, offentlige debat.

Generelt kan det siges, Foucault ønskede at tilbyde *“... en metode for at studere, hvorledes noget og ikke andet kan tænkes og siges inden for en given epoke, kultur eller disciplin.”* (Wæver 2012:308) Disse rammer, regler og strukturer – altså betingelserne for ytringernes eksistens – der gør sig gældende for hvad der kan tænkes og siges, og ikke kan tænkes og siges, forstås her som det primært arkæologiske disciplin, hvilket er den, der udgør dette projekts analytiske sigte inden for den diskursive formation omkring gråzoneprostitution.

Diskursive strukturer

Et diskursivt felt af diskursive hændelser

Indtil nu har vi fået afklaret følgende Foucauldianske begreb om diskurs: **En diskursiv formation** beskriver det spredningssystem af sproglige konstruktioner omkring et givent emne. Her tilbydes altså, i kraft af disse konstruktioner, et særligt sprog/begrebsapparat til at tale om en særligt emne, hvad end de er i overensstemmelse eller ej – de må blot være relativt systematiserbare i deres relation til det givne emne, hvad vi også kan kalde vores diskursive objekt. Denne systematisering må gå på begreber og tematiske valg, hvori vi kan identificere en orden, baseret på korrelationer, positioner og funktioner.

I denne diskursive formation omkring et særligt tema, vil der i kraft af de sproglige konstruktioners relative forskellighed herske flere forskellige diskursive felter, der afgør rammerne for, hvilke diskursive hændelser (ytringer) der kan finde sted. *"Feltet af diskursive hændelser er til gengæld den altid endelige og aktuelt begrænsede mængde af kun de lingvistiske sekvenser, som er blevet formuleret..."* Feltet defineres altså ud fra de tilgængelige antal ytringer, der udgør det. Videre må vi forstå disse felter som *"...et korpus af ytringer eller en samling af diskursive kendsgerninger; men med udgangspunkt i denne helhed, som udgør et repræsentativt udsnit, drejer det sig om at definere nogle regler, som eventuelt gør det muligt at konstruere nogle andre ytringer..."* (Foucault 2005:70) Reglerne findes altså inden for disse felter, og kan forklares ved at begribe disse diskursive konstruktioner som den diskursive praksis, og herudfra definere disse helheder, som feltet tillader inden for formationens spredning.

Diskursiv konstruktion som diskursiv praksis

Som netop forklaret, har dette projekt til formål, at afdække de strukturelle betingelser for diskursive hændelser i diskursens rum. *"Det udgøres af alle de faktiske ytringer (hvad enten de har været talte eller skrevne) i deres spredning som hændelser og i den enkeltes særlige instans. Før man kan være helt sikker på at have at gøre med en videnskab, nogle romaner, nogle politiske taler, en forfatters værk eller endda en bog, er det materiale, som man må behandle i sin elementære neutralitet, i al almindelighed en*

population af hændelser i diskursens rum. Således opstår projektet om en beskrivelse af de diskursive hændelser som en horisont for efterforskningen af de enheder, som danner sig heri." (Foucault 2005:70) Denne horisont skal dog i denne analyse indskrænkes, til at begribe den diskursive formation, og de diskursive felter vi kan operere med heri. Om analysen af det diskursive felt siger Foucault yderligere: "... *det drejer sig om at gribe ytringen i dens hændelses snæverhed og særegenhed; at bestemme betingelserne for dens eksistens, mere præcist at fastsætte dens grænser, etablere dens korrelationer med andre ytringer, som kan være forbundet med den; at vise hvilke andre former for fremsigelser, den udelukker.*" (Foucault 2005:71) Dette trit med det arkæologiske fortsæt, hvor vi ønsker at kortlægge den diskursive praksis – her forstået som udøvelsen diskursive konstruktioner af diskursive objekter inden for rammerne af det diskursive felt i den diskursive formation.

Magt

Som nævnt i afsnittet om de ontologiske overvejelser i forhold til Foucaults diskursteori, er et særligt og uundgåeligt parameter, vi må forholde os til, når vi ønsker at undersøge hvilken indflydelse diskurser har på vores sociale systemer, netop **magt**. Særligt magten til at udøve den dominerende definition inden for et særligt felt – hvad vi også kan kalde viden – og i vekselvirkning hermed, vil udøvelsen af denne viden også forudsætte og forårsage magt. Magt er på den måde ikke noget man kan have eller tage, fordi man ønsker at undertrykke eller at besidde herredømme over nogen eller noget, men som noget produktivt og retningsgivende for sociale relationer og sociale tendenser. (Villadsen 2013:342) Dermed også noget vi kan udøve, og det er noget vi kan forhandle, både på mikro- og makroplan. Magten er således gennemsyrende for alle mekanismer og relationer i vores samfund, og noget vi må tage stilling til som en praktisk "... *organisering frem for spekulativt at reducere forklaringen til aktørers skjulte intentioner, bagvedliggende ideologi eller staten: "Det er ikke sådan, at der findes familieforhold med magtmekanismer oveni, eller kønsforhold med magtmekanismer ved siden af eller bagved. Magtmekanismerne er en indbygget del af alle disse forhold (Foucault 2008:8)"* (Ibid.:341) Men når det skrives, at magt ad den vej så også altid vil stå til forhandling,

da forholder vi os egentlig også til 'modmagt'. Kontingensen i magtudøvelsen sørger for, at denne er omskiftelig, og er sådan set i sig selv afgørende for, at der skabes et råderum for modmagt. Dermed er der ikke kun en vekselvirkning mellem magt og viden, men også magt og modmagt, hvor de bliver gensidigt virkende og opretholdende. (Ibid.)

Hvad vi dog må nuancere i denne magtforståelse er, at **subjektets** personlige mulighed for *aktivt/bevidst* at udøve magt står til diskussion. "*Foucault fremviste tydeligt denne idé om at opløse subjektet som forklarende sidste-instans ved sin tiltrædelsesforelæsning i 1970, hvor han udtrykte et ønske om at lade sig "indlogere i diskursen" for at lade teksterne tale for sig selv; at lade forfatteren forsvinde væk og blot blive til et redskab til at fremstille teksternes egne, anonyme strukturer (Foucault 1980:11)*" (Ibid.:339) Her gøres der altså op med, at diskursiv praksis som magtudøvelse kan foretages med forsæt og overlagt bevidsthed om undertrykkelse, så når vi ønsker at undersøge subjekternes rolle i diskurserne, skal disse undersøges som positioner, hvilke diskurserne på forhånd indicerer sprogligt. Foucault formulerer formålet med at undersøge subjektpositionen på følgende måde: "*To describe a formulation qua statement does not consist in analysing the relations between the author and what he says (or wanted to say, or said without wanting to); but in determining what position can and must be occupied by any individual if he is to be the subject of it.*" (Foucault 1972:95-96) Netop på grund af disse forudgående idéer om, hvad man som subjekt kan tænke, sige og gøre, der er indbygget i vores måde at tilskrive vores omverden logik og mening på, kan vi stille spørgsmålstejn ved, om subjektet som individ overhovedet har – og hvis, så i hvilket omfang – en fri vilje... (Richter 2011:421-422)

Kritik af Foucaults diskursteori

Som dette kapitel bærer præg af, kan Foucaults teori om diskurser, subjekterne heri og magt optræde som diffuse, florumvundne og ret dynamiske. Dette blandt andet forklaret med, at Foucault har bedrevet og beskrevet flere forskellige udlægninger, der naturligt har ændret sig over tid, i takt med udviklingen af idéerne, hvorfor disse ikke lader sig klassificere og ordne selvskrevet.

Dette er særligt synligt i hans beskrivelser af diskurser og deres dertilhørende praksisser, at relationen mellem dem, dét de er, og dét de ikke er, ikke er nøje udpenslet. Hertil kommer det dog, at Foucault selv ønsker at holde generelle/universelle idéer og bestemmelser ude af hans værker, da han i høj grad har et ønske om at man må studere disse konkret og kontekstualiseret, så disse tillades at udgøre mening i sin egen logik. (Villadsen 2013:358) Problemet bliver så, at Foucault ikke stiller noget samlet begrebsapparat til rådighed, der kan anvendes som universel forskrift for forståelsen af vores omverden, herunder ud fra hvilke præmisser vi må studere denne, hvorfor dette afsnit snarere skal læses som et udgangspunkt for at forstå omridset af den teoretiske tilgang, mens selve operationaliseringen heraf simplificeres, konkretiseres og forefindes i afsnittet om analysestrategi og operationalisering af teori under overvejelserne om databehandling.

Metode

Det følgende afsnit har til formål at give en indføring i projektets metodiske overvejelser, herunder metodologiske betragtninger samt til- og fravalg. Dette ved at gennemsigtgøre hvorledes dataindsamlingen er foretaget, herindunder hvordan empirien er afgrænset. Dernæst en redegørelse for, hvordan data fra empirien er blevet henholdsvis behandlet og analyseret, ved at tilbyde en præsentation af diskursteoriens indhold og begrebers operationalisering.

Dataindsamling

Afgrænsning af empiri

Nedenfor vil afgrænsningen af empiri, herunder udvalg og indsamlingsmetode være beskrevet og forklaret.

For tekstanalyse gælder det, at teksten må læses som en del af, eller et udtryk for en diskurs. Her materialiseres de særlige struktureringer af mening/betydning i en samlet enhed af udsagn, der kan gøres til genstand for analyse. (Dyrberg et.al. 2000:330) Når vi skal udvælge tekster for analyse, må vi, med vores forskningsspørgsmål for øje, gøre klart hvilke tekster der er til rådighed. (Willig 2013:382) I denne sammenhæng ønsker vi at undersøge, hvordan gråzoneprostitution konstrueres diskursivt i den danske, offentlige debat. Således må vi altså have med tekster at gøre, der figurerer i den danske offentlige debat, og med dette udgangspunkt kan det argumenteres for, at en stor del af den danske, offentlige debat udspiller sig i de danske medier, herunder også sociale medier som Facebook, i kilder, der kan forefindes offentligt. Dermed anvendes samtlige antal skrevne artikler, der er publiceret i de danske offentlige medier, samt kommentarspor fra Facebook, hvori flere offentlige debatter vedrørende gråzoneprostitution er blevet udøvet.

På trods af, at en tekst ikke nødvendigvis behøver at referere ordret til et fænomen for at tilskrive det mening, men at der potentielt også kan udledes interessante pointer ved

at undersøge, hvordan man fremstiller fænomenet *uden* at benævne det direkte (Willig 2013:385), da må vi i herværende tilfælde erkende, at for at opdrive et datasæt om dét, vi vil benævne som gråzoneprostitution, må vi også anvende denne term herom. Dette kan ydermere opbakkes af et diskursteoretisk argumentet om, at 'gråzoneprostitution' må anvendes som en 'tom betegner', hvorved der som udgangspunkt ikke tilskrives nogen umiddelbar mening hos begrebet i sig selv, men bliver 'strukturens umulige centrum'. (Esmark et.al. 2005:27-28) Forstået på den måde, at det er begrebet 'gråzoneprostitution' vi ønsker at undersøge meningstilskrivelser og diskurskonstruktioner af, hvorfor vi må – også for empirisøgningens skyld – anvende termen positivt (tilstedeværende), da vi ønsker at finde de greb, der kredser om netop denne term. Det har dog den selvskevn konsekvens, at vi ikke kan undersøge tekster, hvor der refereres indirekte til 'gråzoneprostitution'. Og som generel konsekvens af at undersøge 'gråzoneprostitution' i den afgrænsning, der vedrører 'danske skrevne medier', udelukkes artikler af anden karakter (for eksempel personlige blogindlæg, interesseorganisationers udlægninger af fænomenet mv.), der således heller ikke kan gøres til genstand for undersøgelse af, hvordan gråzoneprostitution fremstilles diskursivt.

Infomedia

Infomedia er Danmarks største online mediearkiv, og giver adgang til 'at søge i millioner af artikler fra landets vigtigste medier helt tilbage til 1990 og frem til i dag.' (www.infomedia.dk) Således har Infomedia været anvendt som udbyder af størstedelen af projektets empiri, nemlig al offentlig tilgængeligt materiale i de danske, skrevne medier, herunder avisartikler, inklusiv debatindlæg, kronikker, læserbreve, interview mv.

I Infomedias database, er det muligt at søge på henholdsvis basis-, avanceret- eller ekspertniveau, alt efter hvor specifikt man ønsker at søge. For at bevare det størst mulige omfang af empiri, anvendtes basissøgefunktionen, hvori det kun er muligt at forholde sig til hvilken periode, og fra hvilke medier empirien skal stamme fra, samt

hvilke søgeord der skal indgå i de fremkomne artikler. Her anvendtes søgeordet 'gråzoneprostitution', og sidenhen afkrydsedes 'Alle år' og 'Alle medier'. Det vil sige, at materialet indeholder artikler fra landsdækkende dagblade, regionale og lokale dagblade, lokale ugeaviser, magasiner, nyhedsbureauer, webkilder, TV-indslag radioindslag og 'øvrige'. Derudover, at den ældste artikel er fra juli 2001, og at den nyeste artikel stammer fra april 2018, således vi arbejder med **artikler hvori ordet gråzoneprostitution indgår fra samtlige, tilgængelige mediekilder de sidste 17 år**. Den eneste umiddelbare frasortering der efterfølgende har været foretaget i Infomedias database er ved at 'ticke' boksen for 'Saml ens overskrifter', således at ens artikler, der har været udgivet i forskellige medier, ikke optræder flere gange - denne funktion er dog ikke fuldkommen konsekvent, hvorfor der manuelt er blevet sorteret 'gengangere' i artiklerne fra. Derpå er der et samlet antal artikler fra Infomedia på 127, der er gjort til genstand for undersøgelsen af gråzoneprostitutionsdiskurser.

Facebook-kommentarspor

For at komme så vidt muligt rundt omkring den danske, offentlige debat, er også relevante kommentarspor fra Facebookdebatter medtaget i projektets empiri. Disse er opdrevne ved en søgning fra en privat Facebookprofil, ved at indtaste søgeordet 'gråzoneprostitution' i Facebooks søgefelt. Her tilbydes det at sortere i hvem opslagene skal komme fra, hvilke Facebookgrupper de skal være slået op i, hvilket lokation de skal være 'tagget' i, og hvilken dato opslaget skal være fra. Som i Infomediasøgningen er der her, stadig for at opnå det størst mulige omfang af empiri, valgt at opslagene kan være fra 'hvem som helst', at de må være slået op i 'alle grupper', at lokationen kan være 'tagget hvor som helst' og at de er slået op på 'alle datoer'. Herefter fremkommer to sektioner af søgeresultaterne, en for offentlige opslag, og en for opslag af 'venner', hvoraf sektionen for opslag af venner sorteredes fra. Efter nærlæsning af alle offentlige opslag udvalgte de, hvori der var tekst tilknyttet en artikel om 'gråzoneprostitution', eller et kommentarspor tilknyttet en artikel om gråzoneprostitution, og de, hvor der blot var et link til en artikel, eller ikke havde nogen umiddelbart tilknytning til meningsudsigelser om 'gråzoneprostitution' valgte fra.

I forbindelse med udvælgelsen af denne empiri, må det understreges, at forskningsetiske overvejelser ikke er uagtet forbigået.

Som det anføres i *Vejledende Retningslinjer for Forskningsetik i Samfundsvidenskaberne*, har samfundsvidenskabelig forskning til formål at 'udvide den menneskelige erkendelse af de samfundsmæssige livsvilkår, at bidrage til at danne grundlag for en forbedring af menneskenes levkår, eller at danne grundlag for kritik af myndigheders, virksomheders og gruppers adfærd'. For at dette kan søges realiseret, må der tages hensyn til flere retningslinjer.

De som imidlertid er relevante for dette projekt beror på, at det 'påhviler samfundsforskeren at udføre sin forskning under hensyntagen såvel til de personer og befolkningsgrupper, som er genstand for forskning som til andre grupper, der kan blive berørt af forskningsarbejdet og dets resultater'. (Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd 2002:1) Dette søges imødekommet, ved at anlægge en relativt nøgtern og analytisk tilgang til selve forskningsspørgsmålet, hvor en af hovedårerne netop er at forholde sig kritisk, til de tilbudte udlægninger af forskningsfeltet, og netop ikke søger at fremstille en særligt, værdiladet sandhed. Helt konkret menes der her, at der ikke umiddelbart forudses nogle negative konsekvenser for hverken dem i empirien der siger noget, eller dem der siges noget om.

I forlængelse heraf må forskeren 'undgå at volde unødigt besvær og ulempe eller unødigt krænke andres privatliv'. (Ibid.) Særligt ved dette punkt er der foretaget overvejelser i forbindelse med dataen, da netop *udsagnene* kan være værdiladede og interessebetonede emner i den empiri, der er udvalgt til specialet. Argumenterne for, at det er forsvarligt at anvende denne empiri går på, at disse artikler og kommentarspor er offentligt tilgængelige, eller har været forsætligt offentligt publicerede, hvorfor der heller ikke er foretaget en censurering af navne. Det vil sige, at alle med en Facebookkonto, hvilken der i øvrigt er gratis at oprette og anvende, kan skaffe sig adgang til denne data. Dog må det ekspliciteres, at adgangen til Infomedias database er faciliteret af forfatterens indskrivning på Aalborg Universitet.

Herudfra vurderes det ikke, at der i dette projekt er risiko for at krænke andres privatliv, da de aktiviteter og udsagn der analyseres på, ikke er produkter af private aktiviteter, men derimod offentligt fremsatte. Dette sammenholdt med, at de partikulære ophavspersoner til Facebookkommentarerne ikke adresseres individuelt, men at det er *udsagnene* der er centrale for analysen.

Databehandling

Analysestrategi + operationalisering af teori

Nu da det er gennemgået, hvordan empirien er afgrænset og indsamlet, vil det da være oplagt at præsentere strategien for, hvorledes denne empiri søges analyseret. Herunder først en indledende præsentation af begrundelsen for valg af analysestrategi, samt en konkret indføring i, hvorledes Foucaults teori om diskurs søges operationaliseret og anvendeliggjort i selve analysen af, hvordan gråzoneprostitution fremstilles diskursivt i den danske, offentlige debat.

Fire metodologiske principper

Som nævnt i teoriafsnittet, bærer diskursteoriens (post)strukturalistiske og princip om, at vi gennem sproget systematiserer vores meningstilskrivelser til vores omverden, hvori disse systematiseringer baserer sig på at differentiere objekter i forhold til hinanden – altså at vi forklarer hvad noget er, ved også at forklare hvad det *ikke* er.

At undersøge dét, som der er udelukket fra en sandhed - eller en 'udgave' af sandheden, netop en diskurs - bygger på Foucaults princip om *reversal*, hvor man så at sige må vende vrangen på diskursen, og ikke kun forholde os til vores vilje til den 'positive sandhed', men også i særdeleshed må anerkende det negative - det, der udelukkes fra diskursen.

I forlængelse heraf må vi også forholde os til Foucaults princip om *discontinuity*, der spiller en rolle for den måde vi forstår diskursformationens samlede entitet på, da vi ikke blot kan acceptere, at vores forståelsesverden er fuldendt, når en diskurs optræder som 'uafbrudt' eller grænseløs. Derfor må vi behandle diskurs som en diskontinuert aktivitet, hvorved der fordres et blik for diskursers forskellige manifestationer, der

sommetider kan kædes sammen med hinanden, men altså også ligeså nemt være uopmærksomme på hinanden, eller decideret udelukke hinanden.

Endnu et princip, det om *specificity*, har også afgørende betydning for, hvordan vi må behandle vores data i en diskursanalyse. Dette princip fortæller os, at vi må forstå diskurser som relativt specifikke, da vi ikke må regne med, at verden blot kan forekomme os læsbar, således vi bare kan afkode den. Dette fordi der ikke eksisterer en prædiskursiv 'skæbne', der sørger for et overordnet forståelsesplan (jævnfør det konstruktivistiske blik på 'sandhed'). Tværtimod skal vi forstå diskursaktivitet som en slags vold vi gør mod ting, om ikke andet en praksis vi pålægger dem, for at kunne afsætte ord, sprog og handling til vores fordel.

Et sidste princip, *exteriority*, påpeger, at vi i vores diskursanalyser ikke skal forsøge at finde en særlig kerne eller essens af diskursen, men snarere være opmærksomme på diskursen i sig selv, altså den måde den tager sig ud på og dens regelmæssighed. Derudover også dens ydre eksistensvilkår, der bevirker denne regelmæssighed, og (så vidt muligt) fikserer dens grænser. (Foucault 1972:229)

For at holde det relativt stringent og systematisk, men dog stadig åbent, anvendes der her en Foucauldiansk analyseforskrift af Carla Willig, der med seks trin tilbyder en kortlægning af det diskursive felt i diskursanalysen. Således kan vi gennem seks analysetrin søge at besvare projektets problemformulering, der går på hvordan diskurser om gråzoneprostitution i den danske, offentlige debat tager sig ud. Ad den led, kan vi imødekomme vores strukturalistiske fortsæt, og identificere de sprogsystematiske strukturer der hersker her. Hvad Carla Willigs seks trin dog ikke tilbyder, er en matrice for undersøgelsen af diskursernes dimensioner af historicitet og udviklingerne af de diskursive formationer over tid, altså deres genealogier. (Willig 2013:384) Derimod kan vi undersøge de arkæologiske egenskaber i diskurserne, der sidenhen kan give anledning til genealogisk refleksion. Så disse seks analysetrin, tilbyder os et retningsgivende udgangspunkt for at kunne skildre og analysere gråzoneprostitutionsdiskursernes diskursive konstruktioner, diskurserne i disse, handlingsorientering, positionering, praksis og subjektivitet.

Diskursive konstruktioner

I det første trin har vi blik for, hvordan de **diskursive objekter** konstrueres. Hvad der er vores objekt afgøres af vores forskningsspørgsmål, som her altså vi være hvilke diskurser om gråzoneprostitution der findes i den danske, offentlige debat. (Willig 2013:384) Objektet bliver altså gråzoneprostitution, og forefindes i det diskursive felt udgjort af den offentlige, danske debat (se afsnit om afgrænsning af empiri). Dette gøres ved at markere alle de tilfælde, hvor der refereres til det diskursive objekt i vores empiriske materiale, således vi kan kortlægge spredningen i udsagn om gråzoneprostitution. Det vigtige her er ikke, at finde leksikal/ordret sammenlignelighed i udsagnene, men snarere at have blik for de meningstilskrivelser, der anvendes om det diskursive objekt. (Ibid. 385) Det er også her vi må tage stilling til Foucaults princip om *reversal*, og i det hele taget den konstruktivistiske tanke, hvor vi må overveje hvad der *ikke* medtages i den diskursive konstruktion, og på den måde skabe en ydre ramme, der midlertidigt kan fikse strukturen heri.

Hovedsigtet på dette første trin er altså at **identificere forskellige måder at italesætte på**, og vi får således muligheden for at skabe et overblik over den **diskursive formation** af fænomenet gråzoneprostitution i det diskursive felt, udgjort af den danske, offentlige debat.

Diskurser

I det andet trin, går vi nu et spadestik dybere i de lokaliserede diskursive konstruktioner, dette ved at fokusere på forskellene mellem disse konstruktioner. Disse forskelle skal blandt andet differentieres i, hvilke andre bredere diskurser de trækker på. (Ibid. 385) Dette skyldes, at diskurser ikke er lukkede systemer, men også trækker på elementer i andre diskurser, og sammenvæver dem i sit eget net af meningsdannelse. (Hall 1992:292)

Det er også på dette trin, at vi imødegår Foucaults metodologiske princip om *discontinuity*, hvorved vi ser på hvordan de forskellige måder at italesætte et fænomen på ikke tager form som en større, sammenhængende og kontinuert aktivitet, men at vi benytter os af **forskellige måder og diskurser at italesætte og behandle det**

selvsamme tema på. Hermed får vi altså både specificeret de diskursive konstruktioner af det diskursive objekt, men også udvidet forståelsesrammen for, hvilke andre diskurser, der anvendes i konstruktionen af disse.

Handlingsorientering

Det tredje trin i analysen skal rette vores blik mod de tekstuelle udtryk af menings 'reelle handling'. Det betyder at vi nu må forholde os til Foucaults idé om *specificity*, der som tidligere nævnt, ansporer os til at være opmærksomme på hvordan vi anvender den **diskursive praksis** – meningstilskrivning ved hjælp af ord, sprog og handling – til vores fordel. Helt konkret må vi analysere os frem til, hvad hensigten med den konkrete konstruktion er – altså hvad opnås der med den? Dette også med relation til hvilke kontekster de forskellige konstruktioner anvendes i, og hvad det betyder for dannelsen af mening. (Willig 2013:386)

Positionering

På det fjerde analysetrin skal vi koncentrere os om positionering – nærmere bestemt de subjektpositioner de forskellige konstruktioner tilbyder. (Ibid. 387) Dette skal forstås som de positioner, en diskurs 'tillader' subjekterne at indtage, og videre hvad det skaber af diskursivt råderum for subjekterne.

En diskurs kan produceres/konstrueres af mange forskellige individer, i forskellige institutionelle rammer, som for eksempel familier, fængsler, hospitaler etc. Sammenhængen mellem de udsagn, der fremstilles i diskursen, handler imidlertid ikke om hvorvidt de kommer fra disse enkeltpersoner eller ej, men snarere om, hvilken position, anvendelsen af diskursen giver mening fra. (Hall 1992:292) Positionen for subjektet, indebærer altså 'hvor' det er muligt for subjektet at positionere sig socialt, i kraft af diskursens fremstilling heraf.

Praksis

Når vi skal undersøge praksis på det femte analysetrin, drejer det sig om relationen mellem diskurs og praksis. (Willig 2013:387)

Vi skal altså her koncentrere os om, hvilke praksisser der muliggøres af diskurskonstruktionerne og de dertilhørende subjektpositioner. Atter må vi huske på princippet om *reversal*, da vi både er på udkig efter hvilke handlinger der er mulige i konstruktionerne og for subjekterne i en diskurs, men altså også hvilke muligheder der er udelukkede/umulige heri. Dette opnår vi ved en systematisk udforskning af disse handlingspotentialer, som vores analyserede tekst stiller til rådighed, og vi kan således kortlægge råderummet for handling for de diskursive subjekter. (Ibid. 387-388)

Subjektivitet

Det sjette og sidste trin i den første del af analysen, skal undersøge relationen mellem diskurs og subjektivitet. Dette skal ses i forlængelse af kortlægningen af hvilke positioner der stilles an for subjekterne, hvilket handlerum der følger med her, således vi også får øje for, hvad der kan føles, tænkes og opleves som konsekvens af diskursernes subjektpositioner. Med udgangspunkt i idéen om, at sproget skaber virkeligheden – herunder måder at se verden på, og måder at være i verden på – så skaber sproget også en mere emotionel/psykologisk virkelighed. Her søger vi altså svar på, hvordan yderliggende diskursive konstruktioner bidrager til den subjektive oplevelse af omverdenen. (Ibid. 388-389)

Konflikt og magt

Nu da vi har en idé om, hvad vi ønsker at undersøge på henholdsvis struktur- og subjektniveau kan vi i forlængelse heraf antage, at der foregår en art vekselvirkning mellem disse niveauer. De strukturelle elementer, som vores diskursive objekt, formationen af forskellige diskursive konstruktioner omkring det, hvilke sociale kontekster disse anvendes i. Og hertil hvilke konsekvenser disse fremstillinger har for de subjekter, der optræder i diskursen. Jævnfør vores poststrukturalistiske afsæt, har disse diskurser ikke et totalitært og fikseret meningscentrum, men noget der står til forhandling, og dermed bliver den diskursive praksis snarere et spørgsmål om 'kampen om mening', eller kampen om magten til at determinere mening. Disse diskursive kampe må vi gøre til genstand for undersøgelse, når vi ønsker at afklare hvilke

konfliktlinjer der hersker i dette diskursive felt. Dette med udgangspunkt i Foucaults idé om den produktive magt, der gennemsyrrer alle sociale relationer og tendenser, men dog med en mindre modifikation af forståelsen for, hvordan diskurser 'opfører sig' i en diskursiv formation. Denne forbigik vi måske allerede på analysens første dels første trin, men når vi vil forholde os til hvordan disse diskurser også figurerer i en form for magtkamp, kan vi tage udgangspunkt i følgende betragtning af Marianne Jørgensen og Louise Phillips: *"The majority of contemporary discourse analytical approaches follow Foucault's conception of discourses as relatively rule-bound sets of statement which impose limits on what gives meaning. And they build on his ideas about truth being something which is, at least to a large extent, created discursively. However, they all diverge from Foucault's tendency to identify only one knowledge regime i each historical period; instead they operate with a more conflictual picture in which different discourses exist side by side or struggle for the right to define truth."* (Jørgensen & Phillips 2002:13) I denne analyse forholder vi os til disse konfliktlinjer på en mellemvej, så at sige, hvor vi både vedkender os at vi har med et 'conflictual picture' at gøre, hvor forskellige diskurser på samme tid søger at definere hvad vi kan forstå som sandhed, men stadig tager højde for Foucault's idé om, at alle disse konfliktende meningsudsagn eksisterer i kraft af en overordnet ramme for, hvilke udsagn der overhovedet kan tilskrives mening. Forstået på den måde, at vi opererer inden for samme overordnede logik, med samme idéer om hvem og hvad der helt konkret foregår i en diskursiv formation, men altså tager højde for, at hvem og hvad der foregår kan tilskrives *forskellig* mening ved hjælp af forskellige diskurser, med forskellige interesser i forskellige fremstillinger.

Nu hvor projektets metodologiske overvejelser, hvor en sammenkobling mellem teori, empiri og metode er forsøgt klarlagt, kan vi fortsætte til rapportens analyseafsnit, hvori analysen af gråzoneprostitutionsdiskursers arkæologi, og konfliktlinjerne i det diskursive felt vil blive fremstillet.

Diskursanalyse

I dette afsnit vil diskursanalysens resultater udfolde sig. Først og fremmest vil en indføring i analysens kortlægning præsenteres, hvor forståelsesrammen for den diskursive formation vil blive fremstillet. Herefter følger en uddybning af de diskurser, der er lokaliseret heri, samt deres indhold, med udgangspunkt i analysestrategien, der blev præsenteret i metodeafsnittet. Som en forlængelse heraf følger en analytisk teoretisering over, konfliktlinjerne i den diskursive formation og de potentielle konsekvenser heraf.

Gråzoneprostitutionsdiskurser

Et spændingsfelt mellem parforhold og prostitution

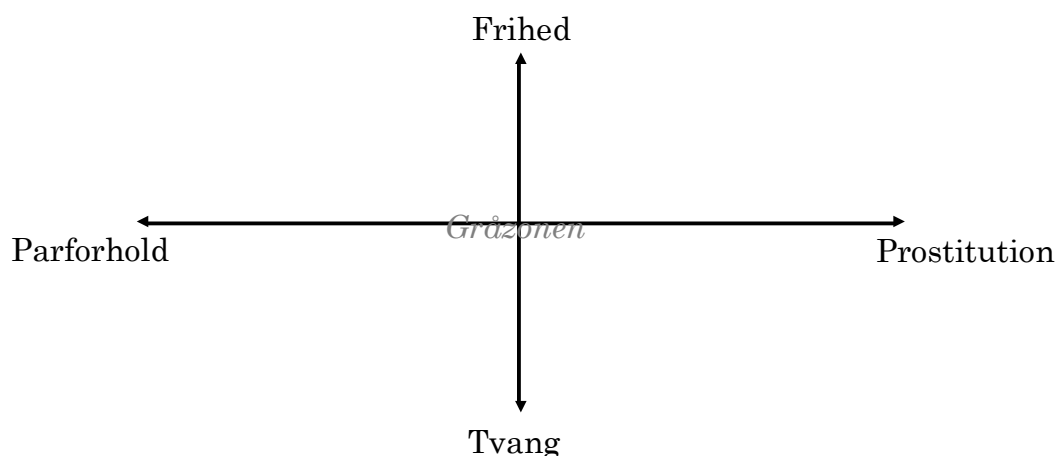
Ved gennemlæsningen af empiri, er der mellem de mange forskellige udgaver af, hvad gråzoneprostitution fremstilles som, lokaliseret to ender af et spektrum, der kan opereres indenfor. I litteraturstudiets tekst '*Unge til salg*', blev spektret hvori gråzoneprostitution kunne udspille sig, gjort op af to poler, beskrevet som almindelig teenageseksualitet som '**seksualitet, kendetegnet ved gensidighed og ligeværd**' og prostitution som '**seksualitet mod betaling eller seksuelt misbrug**', men i den danske, offentlige debat rækker polen 'den almindelige teenageseksualitet' videre ind i idéen om en romantisk relation mellem to parter, på samme måde konnoteret gensidighed og ligeværdighed, der også kan bero på romantik og seksualitet, der ikke nødvendigvis er et spørgsmål om 'teenageseksualitet', men også kan ses som mere generel seksualitet i en romantisk relation. Den anden ende af spektret går på prostitution, som her forstås som 'seksualitet mod betaling', hvori den seksuelle akt bliver transaktionel, og ikke som udgangspunkt noget, der foregår i en følelsesmæssig/seksuel relation.

Vores spektrum for, hvilke interpersonelle relationer gråzoneprostitution kan udspille sig i, kan illustreres på følgende måde:

Frihed og tvang

Som en måde at beskrive disse relationer på, er der herunder også lokaliseret, at dette overordnet set foregår ved en sondring mellem det frie valg, og handlinger, der udføres på baggrund af nødtvungenhed. Således går der en akse på tværs, der beskriver frihed og tvang, som yderpunkterne for, hvordan gråzoneprostitution kan fremstilles. Ud fra disse antagelser, har vi nu en model for, hvordan vi kan 'ordne' fremstillingerne af gråzoneprostitution:

På den måde hedder vores udgangspunkt også, at vi kan bevæge os i krydsfelterne mellem disse kategorier af relation og handling, og vi har dermed en præliminær forståelsesramme for de diskurser, vi nu ønsker at gennemgranske, og vores analyse tager hermed udgangspunkt i idéen om, at det er seksuelle relationer og materielle tilbagebetalinger, der er handlingerne i disse diskurser – transaktionel sex – men forskellige udgaver af de sociale relationer, der grænser op til både parforhold og prostitution. Dette med øje for, at de fire krydsfelter også kan indeholde modifikationer og mere nuancerede udlægninger af gråzoneprostitution, men at vi nu får indblik i fire arketyper af disse diskursive konstruktioner i vores diskursive spredningssystem, ud fra repræsentative udsagn, udvalgt ud fra, at samme konstruktioner og ordvalg går

igen. Disse må altså ikke læses som strengt afgrænsede – både fordi vi har med en gråzone at gøre, og fordi vi også – i kraft af vores poststrukturalistiske forståelse af diskurser – ved, at diskursive objekter kan tilskrives forskellig mening inden for samme forståelsesramme.

Her smelter de to første trin i vores analysestrategi sammen, som en slags indbygget konsekvens af diskursiv praksis. Det forekommer således særdeles besværligt at analysere udsagn uden nogle ydre rammer, herunder et særligt sprog til at skildre de analytiske betragtninger, hvilket styrker diskursteoriens idé om, at vi tilskriver tingene mening, ved at sætte dem i relation til andre koncepter. Helt konkret betyder det, at vi undersøger de diskursive konstruktioner af vores diskursive objekt, ved i samme ombæring at skelne mellem dem, ved at beskrive hvilke 'bredere' diskurser der trækkes på – disse bredere diskurser, der figurerer som yderpunkterne på vores model for at forstå den diskursive formation.

En mindre begrebslig afklaring førend de fire arketyper af gråzoneprostitutionsfremstillinger i den danske, offentlige debat bliver præsenteret, må dog foretages for at undgå forvirring.

En term der går igen er 'sugardating'. Den findes i flere af krydsfelterne, og anvendes undertiden som direkte synonym med 'gråzoneprostitution', på trods af de forskellige meningstilskrivninger der forefindes herimellem. Derfor vil 'sugardating' i denne analyse anvendes om det, der foregår i krydsfeltet mellem parforholdet og det frie valg.

Gråzoneprostitution som sugardating

Her befinder vi os i et krydsfelt mellem parforholdet og det frie valg, hvor en romantisk relation/sex og materielle goder (også) figurerer i fænomenet, men altså tilskrives mening ud fra diskurser om parforhold og frihed.

Ved en gennemlæsning af den samlede empiri, vil man finde, at sugardating som koncept i dette krydsfelt defineres som noget, der som udgangspunkt *ikke* er

prostitution. Helt ordret opstilles denne sondring af Christian Groes, der udtaler, at *"Sugardating adskiller sig markant fra prostitution."* (B.T., 27. juli 2014) Således konstitueres idéen om, at sugardating bliver et **romantisk** ladet, frit valg, der ikke kan sidestilles med prostitution, på baggrund af de definerede udøvelsesformer: *"På bordel er der helt klare retningslinjer, men i sugardating er der ofte følelser involveret og en masse uafklarede forventninger."* (Ibid.) I prostitution har man således klare grænser for, hvad der er tilladt og hvad der ikke er tilladt, og som modsætningsforhold hertil optræder datingaktiviteter, hvor man anvender termer som **'følelser'** og **'forventninger'**, der skarpt afgrænser sig mod **'klare retningslinjer'**. Prostitution er altså *"[...] upersonlige handler, og prostituerede holder arbejde og fritid skarpt adskilt."* (Ahlmann-Jensen, 16. november 2014) Denne afgrænsning bidrager yderligere til skellet fra prostitution, hvormed prostitution forstås som et **arbejde**, og noget der frigør individet fra en personlig, og dermed følelsesmæssig involvering. Ad samme vej bliver disse forskellige aktiviteter uforenelige, og sugardating bliver nærmere et spørgsmål om en emotionel relation – hvad man her nærmere kan definere som et romantisk **parforhold**. *"I gråzonen tænker kvinderne ikke på det som et arbejde, men mere som forhold, elskere, dates."* (Ahlmann-Jensen, 16. november 2014)

Tilsvarende måde at definere sugardating på, ved at afgrænses sig fra decideret prostitution, findes hos Rasmus Hjulgaard, stifteren af www.sugardaters.dk¹: *"Er man på vores datingsite med det formål at levere seksuelle ydelser til gengæld for penge eller gaver, er det prostitution."* (Ritzau, 18. februar 2015) Tilspørges indehaveren af hjemmesiden www.sugardaters.dk om nærværet af profiler, der tilsyneladende opererer på hjemmesiden med en direkte intention om at danne en relation, der baserer sig på at date og at have sex mod materiel dispensation er acceptable er svaret entydigt nej: *"Bare for at slå det helt fast: Hvis en ung pige indvilger i at gå på date og have sex med en mand mod forventning om at få en taske, nyt tøj eller kontanter, er det prostitution i jeres øjne? »Ja. Hvis man spørger efter sådan en aftale, vil man blive udelukket,« siger*

¹Datingwebsite/internetplatform, der faciliterer/medierer kontakt mellem parter, der ønsker en sugardatingrelation

Vi må så altså formode, at forståelsen af 'at gå på date og sex', i denne diskurs, ikke kan italesættes som noget der udgør en decideret vare, men som noget der knytter sig til **relationen mellem mand og kvinde**. Dette udbygges yderligere af Rasmus Hjulgaard, der fortsætter: *”Det ønsker vi ikke. [...] For os handler sugardating om at finde en god partner. Det handler om de klassiske dyder, hvor manden betaler og er en gentleman, og hvor kvinden bliver forkælet.”* (Ibid.) Ydermere bliver den økonomiske/materielle gevinst ved forholdet installeret som et slags biprodukt af relationen, og ikke det umiddelbare incitament for at indgå i relationen. Hermed sammenskrives sex, intimitet og en materiel gevinst som gaver til '**klassiske dyder**' '**forkælelse**', og bliver således til noget, der er legitimt at have med at gøre i en parforholdsrelation. Dette betinget af, at der ikke foreligger en eksplicit aftale om, at relationen er (potentiel) kortvarig og forudsætter et materielt udbytte. At sammendrage disse anliggender med forståelsen af et 'normalt' parforhold gøres også ved, at sidestille dem: *”På såkaldte almindelige dates er det heller ikke unormalt, at manden – eller kvinden – betaler middagen, drinks eller taxa for flere tusinde kroner. Men vi skal heller ikke tro, at det er ren forkælelse, og at manden bare er godgørende. Han får jo absolut også noget ud af det og har muligvis også sine bagtanker.”* (Ahlmann-Jensen, 16. november 2014) Her forklares de seksuelle og materielle 'gevinster' ved relationen også som 'bagtanker', og dermed igen ikke som noget, der kan være aftalt forud for relationen, som der gøres i prostitutionsrelationer. Hvad der så menes med 'bagtanker', må vi lade stå hen i det uvisse, men vi kan undersøge, hvad det gør ved mandens subjektposition senere i analysen.

Som nævnt før, opererer vi i denne analyse ikke med totalitære begreber, og en nuance af forståelsen af sugardating, som en parforholdslignende relation, baseret på et frit valg, er, at man altså også kan opsøge denne relation med dette forudgående ønske/kriterium. Eksempelvis ses det i følgende tilfælde: *”»For Martin handler det meget om at få et fast forhold til en mand, der kan forsøge hans liv. Han leder efter en, der kan give ham oplevelser og samtidig bistå ham **økonomisk**.«”* (Weile, 21. maj 2015)

Her er ønsket altså en parforholdsrelation, der skal involvere en form for materiel gevinst. At han 'leder efter en', indikerer, at der er tale om et personligt og frit valg om at tage del i en sådan relation. Det er således på eget initiativ, at han leder efter én, der kan **forsøde** tilværelsen. Dette tilfælde afgrænses i øvrigt også, som tidligere påvist, som en relation med samme konstruktion, hvor vi har med en intim relation og materielle goder at gøre, der dog alligevel ikke er prostitution: "*Martin – som er et opdigtet navn i dokumentaren – er 18 år gammel og bruger altså ikke sin profil i et prostitutionshenseende, hvor han får penge for sex.*" (Ibid.)

Dette **frie valg** underbygges i øvrigt af en grænsedragning ved, at man i hvert fald ikke er *nødsaget* til det. "*I Danmark er der ingen, der er ved at dø af sult eller mangel på medicin, så kvinderne gør det, fordi de vil have noget ekstra og ikke af ren nødvendighed.*" (Ahlmann-Jensen, 16. november 2014) Her står det altså kvinderne frit for at involvere sig i en sådan relation eller ej, da deres overlevelse ikke afhænger af det. Fraværet af tvang/nødvendighed, understreges også af at, der for det første er tale om noget 'de vil have', altså et frit ønske, og for det andet, at der er tale om 'noget ekstra'. Det tydeliggør, at andre, mere basale, behov er dækket, og at sugardatingen aktivt vælges til, for at 'forsøde' parforholdet, hvad enten det er forudgående eller ej.

Vi har altså med en konstruktion at gøre, der ikke i sig selv definerer sig som gråzoneprostitution, men som sugardating. Ikke desto mindre grænser de to fænomener op mod hinanden i den diskursive formation, da de to konstruktioner får gensidig, strukturerende effekt, eftersom de anvender hinanden som udgangspunkt for at definere sig selv som det de *ikke* er. Her er sugardating altså *ikke* noget, der er i nærheden af prostitution på vores skala.

Handlingsorientering

Her er vi interesserede i, hvilken orientering diskursen som sproglig handling har. Vi skal således tage stilling til, hvad der sker, når diskurskonstruktionen trækker på andre diskurser, anvendes i særlige kontekster.

Vi har allerede lokaliseret denne sugardatingdiskurs om gråzoneprostitution som et diskursiv konstruktion, der bevæger sig i krydsfeltet mellem parforholdet og det frie

valg. Derudover er det tydeligt, at der anvendes andre diskurser, der kredser sig om disse elementer, således vi kan sammenkæde dating og romantik sammen med økonomi, og dertil seksualitet, der ad denne vej bliver acceptabel. Det vil altså sige, at når vi anvender en kontekst af dating og romantik, forekommer disse handlinger, der involverer sex og penge, legitime og ufarlige, da dating og romantik almindeligvis også vil tage sig ud som en legitim og ufarlig aktivitet. At det bliver muligt at tale ind i, og ud fra, diskurser om dating og romantik, gør det således også muligt, at positionere subjekterne, der deltager i dette fænomen på en særlig måde, hvilket vi vil tage et nærmere kig på, i det følgende.

Positionering

Når vi ønsker at belyse positionering inden for denne diskurs, tager vi stilling til de positioner, som subjekterne der figurerer heri kan indtage.

Indledningsvis kan vi præsentere positionerne som henholdsvis mand og kvinde.

"Konceptet handler jo også om, at manden skal understøtte kvinden" (Astrup, 12. april 2015) erklæres der her, og dette uddybes ved at drage et aldersaspekt ind i ligningen.

"...unge piger anvender det til at date og have sex med ældre, velstående mænd mod forventning om at få penge og gaver." (Ibid.) Disse positioneringer går igen, når der tales om gråzoneprostitution som sugardating, hvilket vil sige, at man her kan indtage positionen som **ung pige**, eller **ældre, velstående mand**. Her ligger også en indbygget magtrelation, der kan spores i den 'unge kvindes' *forventning* om, at modtage penge og gaver, der tillader hende, at henvende sig til 'ældre, velstående mænd', der er villige til at indtage positionen som 'manden, der skal understøtte kvinden', som et produkt af idéen om klassiske dyder. At der opereres med disse positioneringer vil, jævnfør vores diskursteoretiske afsæt, unægtelig også have indflydelse på det råderum af praktisk handlen, der tilgængeliggøres for disse subjekter.

Ud fra disse subjektpositioner frigøres et handlerum for praksis, der afhænger af disse positioneringer. Ad den led bliver det for 'de unge piger' og 'de ældre velstående mænd', muligt for at have en social praksis, der går på 'forkælelse'. Det vil sige, at det for de ældre velstående mænd bliver muligt at beskrive deres handlen som at de forkæler

deres sugardatingpartner, og for de unge piger kan det, at de modtager penge, gaver og rejser ved at indgå i den seksuelle relation forklares som at de bliver forkælet.

Ad den led tillader den diskursive konstruktion, at denne relations praksis handler om at være en god partner, hvori man kan gentænke det traditionelle parforhold med en slags alternativ seksuel udfoldelse, der også kan ses som *"... et rollespil, en leg og en fræk fantasi, der giver flødeskum og spænding i hverdagen."* (Zahle & Sørensen, 11. februar 2018)

Med forståelsen af disse forudsætninger for social praksis, hvor det er muligt for unge piger og ældre, velstående mænd at indgå i romantiske/seksuelle relationer, med forkælelse, sex og materielle goder som omdrejningspunkter, bliver det da også muligt at forstå hvordan dette tillader de deltagende subjekter at forstå deres subjektivitet.

"En 19-årig pige har fortalt BT, at hun har udviklet følelser for en 40-årig mand, som hun har mødt på siden. Til trods for at hun nogle gange modtager penge af manden, opfatter hun det ikke som prostitution, da følelserne er gensidige og fordi, hun kun ses med den ene mand. Desuden får hun ikke pengene for de seksuelle ydelser, forklarer hun." (Schwarz-Nielsen, 23. februar 2015)

Den subjektive oplevelse af relationen bliver altså en form for intentionel uligestilling, men ikke nødvendigvis uligeværd, hvilken der bidrager til en oplevelse af spænding i parforholdet, en fræk leg og som forsødende flødeskum i hverdagen.

Gråzoneprostitution som skæve parforhold

Den måde at begribe parforhold på, i den diskursive formation omkring gråzoneprostitution, kan imidlertid også bære en anden karakter, når vi bevæger os nedad på aksen mellem 'frihed' og 'tvang'.

Vi kalder det skæve parforhold, da gråzoneprostitution her er et spørgsmål om økonomisk og seksuel ulighed

Ansatsen hertil konkretiseres med en reference til et 'vi', der i 1970'erne problematiserede sammendraget mellem parforhold og penge. Her formodes der, at der er tale om rødstrømpebevægelsen², der i 70'erne med feministisk aktivisme havde som formål, at 'tage kontrol over egen krop', og kræve retten til egen subjektivitet. (Heinskou 2013:738) *"Det var ikke uden grund, at vi var mange, der i 1970'erne og frem talte om den prostitution, der fandtes i mange **parforhold**, for der var **ulige forhold**. Det var ikke leg, men **økonomisk nødvendighed**, når man **underkastede sig seksuelt**."* (Petersson, 16. februar 2015) Her kædes parforhold og prostitution direkte sammen, hvor 'prostitution' bruges som en beskrivelse af de ulige magtforhold, og som en måde at underkaste sig seksuelt på. Denne underkastelse som en *nødvendighed*, på grund af de økonomiske forudsætninger – eller mangel på samme. Herpå er der altså tale om en adfærd, der ikke er præget af frivillighed og som noget ekstra, noget der relaterer sig til leg, og dermed noget forsøgende, som vi så i sugardatingdiskursen, men som noget man i et omfang har været tvunget til, som følge af basale behov, der må dækkes økonomisk.

Af andre måder at indskrive parforholdet i en relation baseret på sex og økonomi, ses i eksemplet her. *"Den unge mand fra RedenUngs rådgivning har endnu ikke været i et kæresteforhold eller haft en seksuel relation uden at få penge for det."* (B.dk, 7. november 2017) Her anvender man altså også termen 'kæresteforhold/parforhold', for at forklare

² Feministisk kvindebevægelse fra 1970-ca. 1985
(http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/Kvindesagen/r%C3%B8dstr%C3%B8mpebev%C3%A6gelsen)

sammenspillet mellem en relation mellem to mennesker, hvori romantik og/eller sex indgår.

Et andet eksempel på sammenkædningen mellem sex, penge, tvang og parforhold findes i følgende fremstilling. ”*Når den unge kvinde beskriver den dagligdag, hun har med sin samlever, lyder det egentlig ikke meget anderledes end så mange andre parforhold.*” (Mørk & Christiansen, 1. maj 2013) Men også her ser vi at tangenten til ’tvang’ går igen i kraft af nødvendigheden af relationen, som adgang til, og forudsætning for at få dækket basale behov: ”*Hvis hun ikke var hos kæresten, ville hun stå på gaden. Han dækker alle hendes udgifter, til gengæld skal hun stå seksuelt til rådighed og stå for de huslige pligter.*” (Ibid.) Dertil kommer, at denne slags relation er iscenesat som et gensidigt udbytteforhold, på trods af den asymmetriske magtrelation mellem parterne. Her er omdrejningspunktet altså mere praktisk end decideret romantisk, på trods af at selvsamme relation udspiller sig under parforholdslignende forhold. Denne kæresterelation uddybes af den kvindelige part: ”*Vi er **kærester under betingelser.** Der er nogle praktiske ting, jeg skal sørge for, rengøring og den slags. Ellers fungerer det bare ikke. Og når han vil have sex, så skal han bare have sex. Når han har lyst, så hopper han på, og han siger, at jeg skal smide tøjet. Det er **ikke altid, at jeg har lyst**, men det er bare noget, der skal overstås, siger den **unge kvinde.** Hun fortæller også, at hun flere gange er brudt sammen under akten.*” (Ibid.) Særligt den sidste del af forklaringen går på det seksuelle aspekt, som noget manden ’vil have’, og dermed bare kan tage, på trods af fraværet af lyst hos kvinden. Men dette kan han, i kraft af at han sørger for at dække de økonomiske/praktiske behov hos kvinden, og at hun er nødsaget til det – for ’ellers fungerer det bare ikke’. Især det, at det inddrages, hvordan hun flere gange ’bryder sammen’ under akten, konnoterer relationen med det ubehag, kvinden oplever ved at tage del i forholdet.

Det vil altså sige, at vi har med en udgave af gråzoneprostitution at gøre, hvori relationen mellem parterne har parforholdslignende karakter, men hvor der stadig er forudsat en seksuel kompensation for en art økonomisk bistand, der er fremtvungen af nødvendigheden af at have et sted at bo eller anden slags understøttelse.

Handlingsorientering

Som det netop er blevet afklaret, har vi med en konstruktion af fænomenet gråzoneprostitution at gøre, der hviler på idéen om, at dette optræder som et 'skævt' parforhold – altså et parforhold, hvor balancen i ligestillingen/ligeværdet er asymmetrisk, ud fra vores gængse antagelser om, at kvinden bør kunne påberåbe sig sin egen subjektivitet, have ret til egen krop og ikke bør underkaste sig manden. Det bliver altså en kontekst af underkastelse og ulighed i en tilsyneladende parforholdsrelation, der derfor bærer et element af tvang. Konsekvensen af denne konstruktion bliver, at vi kan konstruere gråzoneprostitution som et fænomen, der kan tage udgangspunkt i parforholdet som social ramme, men hvor sex og økonomi/anden understøttelse bliver gensidigt forudsættende, og yderligere forudsættende for parforholdets beståen, og dermed et skadeligt og tvivlsomt arrangement. Hvad dette har af konsekvenser for den måde de subjekter, der er involveret i disse relationer, kan præsenteres på, vil vise sig i det følgende.

Positionering

Ved at forstå, og diskursivt fremstille gråzoneprostitution som et skævt parforhold, udstikkes der automatisk positioner for de subjekter, der optræder i konstruktionen af fænomenet.

"Hun mener ikke selv, det er tilfældigt, at hun aldrig sagde fra og lod fyren tage hende." (Mølgaard, 4. februar 2015) *"Smilet forsvinder helt, da hun fortæller om den jævnaldrende dreng, som tog hendes mødom bag en busk, en halv timer efter at han med kølig stemme havde sagt: »Nu er vi kærester«. »Jeg havde ikke lyst til ham. Men jeg vidste, at hvis jeg holdt mig til ham, ville de andre drenge ikke jage mig længere«, siger Marianne."* (Ibid.) Her går positioneringerne altså igen på forskellige magtudgangspunkter, hvor man som den ene del i parforholdet kan optræde som underkastet kvinde/mand og som den part, der finder det nødvendigt, at indgå i denne parforholdslignende relation, hvor man ulystigt udøver seksuelle handlinger med henblik på at opnå økonomisk eller anden understøttelse. Den anden del i parforholdet, italesættes udelukkende som mænd, der ved besiddelsen af de ressourcer, der kan sørge for denne understøttelse optræder som den overlegne part. Ved at disse 'roller' er

udstukne på beskrevne vis, følger der også et repertoire for handlen med, der muliggøres af disse positioner.

Ved gennemlæsningen af denne måde at fremstille gråzoneprostitution på, sammenholdt med de positioner der udstikkes for subjekterne heri, bliver det muligt at klarlægge hvilken social praksis der muliggøres i denne diskursive konstruktion.

Særligt i kraft af det uligeværdige element mellem de to parter, bliver det muligt at beskrive mandens handlen som at 'tage sex når det passer ham', og kan fortsætte med dette, på trods af at hun bryder sammen. Som den anden del af dette parforhold – den underordnede part – bliver det da muligt at lade sig underkaste/dominere og stå seksuelt til rådighed, som et nødtvungen produkt af behovet for basal understøttelse, og ikke ende på gaden.

Konsekvensen bliver da, at den subjektivitet, der efterlades det underordnede subjekt, bliver følelsen af, at sex bliver en nødtvungen måde, at opnå husly, økonomisk understøttelse eller en anden form for tryghed på. Som for eksempel ”... *følte Marianne, at hun blev nødt til at have sex med den stærkeste dreng for at undgå at blive voldtaget af de andre.*” (Mølgaard, 4. februar 2015)

Nu bevæger vi os over på den modsatte side af akse, hvorpå prostitution optræder som 'endestation' for, hvor i gråzoneprostitutionsspektret man kan optræde. Tager vi yderligere et skridt op, vil vi befinde os i krydsfeltet mellem prostitution og frihed. Her er gråzoneprostitution altså en handling, vi kan tale om, ved at forholde os til prostitution og frihed som centrale omdrejningspunkter.

Gråzoneprostitution som sexarbejde

Her anvendes sugardating som begrebsligt udgangspunkt, men sættes indledningsvis i forbindelse med 'ren og skær' prostitution. *"Det er ren og skær prostitution, der foregår på de sider. Men i mit hoved køber jeg ikke ydelser fra prostituerede. Jeg har aldrig været hos en professionel prostitueret", siger Svend, der **ikke mener, at han udnytter de unge piger.***" (Nielsen, 3. august 2014) Her ses der en sondring mellem foretagendet, at sælge prostitutionsydelser, og at være **professionel** prostitueret. Så her er det arenaen der afgør, at han ikke har med en 'professionel prostitueret' at gøre, men i stedet kan aftale tilsvarende handlinger med og hos unge kvinder gennem 'de sider' – her formodes der, at der er tale om sider som www.sugardating.dk eller www.sugardaters.dk – således det ikke, i hans opfattelse, er 'køb af ydelser fra prostituerede'. Dette på trods af, at der stadig er tale om en transaktion, hvor man forudgående afstemmer forventninger til en relation, der ikke umiddelbart skal indeholde andet end sex og økonomisk kompensation herfor. *"Kontakten starter typisk på internettet. En 'forhandling', som Svend kalder det. Man bliver enige om, hvilken slags sex man er til, og hvor meget det skal koste."* (Ibid.)

Netop denne 'forhandling' bliver et centralt element i disse relationer, og salgsdelen fremhæves igen som noget, der kan forstås i den ende af spektret, der har med decideret prostitution at gøre: *"Nogle kvinder medbringer ligefrem prislister til sugardaddy og er formentlig ligeglade med, om det er **regulær sexsalg.** Der er tale om en helt **frivillig handling.**"* (West, 15. februar 2015) Her tales der om sugardating som 'regulært sexsalg', og som noget der udspringer af en frivillig intention. Den frihed, der præger muligheden for at udøve sugardating som sexarbejde, understreges i citatet: *"Der er **frie sexarbejdere, der har valgt deres job.** [...] Ellers er der ingen, der bør blande sig i*

voksne menneskers personlige valg.” (Ibid.) Det frie valg er altså noget, der foretages personligt, og derfor ikke noget andre bør blande sig i, endsige fordømme og klassificere: *””Ofre” der ikke en gang vidste, at de var ofre, men nu får at vide, at de er en udsat gruppe.*” (West, 15. februar 2015) Således ses der en aktiv modstand mod, at benævne involverede som ’ofre’, hvilket bevirker, at man her ikke opfatter kvinderne som sagesløse ofre, som andre må komme til undsætning, men at deres valg af *arbejde* er et frit og personligt valg, og ikke drejer sig om at være udsat, men snarere i stand til at træffe egne valg i en arbejdsmæssig sammenhæng. *”I stedet bør man arbejde hen mod at acceptere friheden med alle dens facetter og i alle nuancer. Frem for alt sikre den personlige frihed og sikre samfundet borgere et frit liv.*” (Ibid.) Det er altså *friheden*, der er af afgørende karakter for, at disse valg om at være sugardatende sexarbejder kan træffes på en legitim måde, og derudover også forstås som et liberalt ærinde, som ingen andre må, kan eller skal blande sig i.

En anden nuance, der således ikke trækker på idéer om datingrelationen som et rum for transaktionel sex, er den del af diskursen, der beror på en erhvervs-/markedsorienteret måde at forstå fænomenet på. Her italesættes det i termer som ressourcer, formelt arbejde, erhverv etc. En markedsorienteret måde at konstruere gråzoneprostitution findes i følgende citat: *”I den seneste tid har vi set flere eksempler på kvinder, der opsøger sex i grænsefeltet mellem dating og prostitution. Gråzoneprostitutionen kan ses som en del af en større tendens til bytte- og deleøkonomi.*” (Knudsen, 27. oktober 2014) Her sættes scenen altså an, ved at inddrage både sex, dating og prostitution, og den tales herefter ind i en markedskontekst, hvor gråzoneprostitutionen delagtiggøres i andre samfundsmæssige tendenser, der angår, hvordan vi håndterer vores (privat)økonomi. *”På flere og flere felter ser vi, at danskere supplerer det, de tjener på formelt arbejde ved at bringe ressourcer i spil, der traditionel tilhører intimsfæren. Vi lejer vores hjem ud på AirBnB, og vi sælger en plads i vores bil på GoMore. Vi bytter hundeluftning og plæneklipping på private facebooksider, og vi sælger vores brugte babytøj videre på den blå avis.*” (Ibid.) Så her forekommer der en sammensmeltning af ting, der ellers klassificeres som noget vi

har med at gøre i en intimsfære, og et handlemønster der tillader, at vi nu kan kapitalisere på de 'ressourcer', vi kan mobilisere her.

Et anderledes, men dog stadig erhvervsmæssigt element, der drages ind i gråzonen, er 'tantramassage'. Her bliver konceptionen tilsvarende, hvor sexarbejde i første omgang er noget, der bør respekteres som **erhverv**, men også en term, der er burde være foretrukket, når vi ønsker at beskrive disse transaktioner. *"Når jeg siger, at tantramassage er gråzoneprostitution, provokeres mange, fordi de betragter prostitution som noget snavs og prostitution som et skældsord. Men det er det ikke i min verden. Det, jeg anfægter er gråzonen – ikke de prostituerede. Jeg mener, at **sexarbejde bør respekteres som et erhverv**. Med lad os dog for pokker kalde tingene ved deres rette navn – hvorfor alt det hykleri?"* (Roar, 10. april 2018) Her ses altså et forsøg på/en ansporing til, at konstruere samtlige erhvervsrelaterede handlinger der har med sex at gøre – på den ene eller på den anden måde – som 'sexarbejde', og derpå igen noget vi skal forstå i en liberal markeds kontekst, snarere end et uklassificerbart, men dog moralsk anfægteligt foretagende. Samme diskursive konstruktion går igen hos Torben, der betaler for tantramassage/-sex: *"Personligt så forstår jeg ikke, at **tantra-sex ikke sidestilles med prostitution**."* Men det bliver tydeligt, at også her forholder man sig til begrebernes negative indvirkning på forståelsen af akten: *"[...], så passer det mig egentlig helt fint. For lige så snart begge parter har i baghovedet, at det **lige netop hører ind under begrebet købesex**, så bliver oplevelsen, i hvert fald for mit vedkommende, helt automatisk også noget mindre tilfredsstillende."* (Ibid.) Nuancen kan da så forstås i dét, at der ikke kan inddrages en fornemmelse af intimitet (som vi for eksempel så det hos sugardatingdiskursen), når noget figurerer som varekøb, og dermed upersonligt. Ikke desto mindre er den sex, der foregår i denne del af gråzonen noget, der tales om, som noget markedsrelateret, noget man frit kan købe og sælge, og noget der foregår/bør foregå på lige fod med andre erhverv.

Handlingsorientering

Som det netop er fremanalyseret, har vi her med en udgave af gråzoneprostitution at gøre, som er diskursivt konstrueret ved at trække på idéer om prostitution som et frit valg, herunder et frit valg om at *arbejde*. Dette skaber et diskursivt rum for at tale om

sexarbejde, som et legitimt erhverv, der bør agtes på linje med alle mulige andre erhverv, hvilket også gør salg af sex i gråzonen til en respektabel profession, eller hvert fald måde at tjene penge på. Her er den økonomiske gevinst, som afkast ved sexarbejdet, det overordnede formål, og sexdelen kan underordnes, og sidestilles med andre varer/ydelser. Sammenholdt med, at det understreges, hvordan det at tage et sådant arbejde er et frit, og personligt valg, da bliver dette frie arbejdsvalg en måde at kontekstualisere gråzoneprostitution på, så det fremstår forsvarligt og almindeligt, og som noget, vi ikke bør stille spørgsmålstegn ved. Helt konkret vil det sige, at når vi kæder www.sugardating.dk sammen med www.airbnb.dk³, www.gomore.dk⁴ og www.dba.dk⁵ er det nødvendigvis legitimt, og når man kan 'sælge sex' på en tilsvarende platform, så normaliseres og accepteres dette.

Positionering

Ved at fremstille gråzoneprostitution som en art sexarbejde, vil de subjektpositioner der kan indtages i denne kontekst også have karakter af denne prostitution som et frit, legitimt valg af arbejde. Oftest karakteriseres de som kvinder, og det der bliver kendetegnene for den positionering de kan indtage, er at de "... *bliver handlende subjekter, der selv tager vare på deres seksualitet.*" (Thorup, 3. oktober 2014)

Den væsentlige positionering går så altså på, at man ved at forstå gråzoneprostitution som en udgave af sexarbejde, også kan tage del i dette fænomen som subjekt, ved at være sexarbejder – funderet i et selvgestaltet valg, subjektet selv har evne, ret og ansvar til og for at have truffet.

Denne agens, der følger med positionen som sexarbejder, fremhæves ved, at der – som det blev fremlagt før – at der er tale om et legitimt arbejde, der må forstås som et frit og personligt valg. Dermed bliver dét, at kunne tage et sådant valg et produkt af den

³ Hjemmeside/internetplatform, der faciliterer kontakt mellem to parter, der ønsker (ud)lejning af private boliger ifm. rejser og deslige

⁴ Hjemmeside/internetplatform, der faciliterer kontakt mellem to parter, der enten tilbyder eller søger privat samkørsel eller privat bil(ud)leje

⁵ Hjemmeside/internetplatform, der faciliterer kontakt mellem to parter, der ønsker at købe/sælge brugte brugsgenstande

position for subjektet som sexarbejder tillader – netop som et handlende subjekt, der selv råder over sin seksualitet, og kan anvende den som vare på fri og retmæssig vis.

”Ok, så sugardating, sexarbejde, ludere mm er prostitution. Skal vi forbyde folk at træffe det valg? Skal vi forbyde kvinder som har været udsat i barndommen nogensinde at sælge sig selv? Alternativt kan vi se sexarbejdere, massører og Wellness/Spa medarbejdere som nogle som får andre til at føle sig behagelig tilpas og lade være med at se ned på dem. Egentlig er jeg ikke så interesseret i om en person sælger sex, massage eller nye negle, så længe de selv har det godt med det.” (Bilag 6.4)

Derpå bliver det også muligt for subjektet, inden for denne logik, at udføre formelt arbejde ved køb og sex af al mulig slags sexarbejde, herunder også gråzoneprostitution, der må anses som et anerkendelsesværdigt erhverv, under forudsætning af, at den arbejdende trives heri. Ad den led kan de personlige og udnyttende elementer afskrives, og det bliver således muligt for subjekterne, at opleve deres virke som sexarbejder som en måde at opnå en acceptabel indtægt på, på lige linje med alle mulige andre erhverv.

Gråzoneprostitution som socialt problem

I denne del af den diskursive formation omkring gråzoneprostitution, befinder vi os nu i et krydsfelt mellem prostitution og tvang. Det er i denne konstruktion, at langt de fleste udsigelser figurerer, og er dermed den mest dominerende, når der tales om gråzoneprostitution i den danske, offentlige debat.

Her ses kombinationen af prostitution i gråzonen med tvang, der således bevirker, at der er tale om et **socialt problem**. Dette sociale problem forstås blandt andet ved at gråzoneprostitution begribes som noget, der kan bibringe psykologiske skadevirkninger, hvilke man skal rehabiliteres for. Flora Ghosh, direktør i LivaRehab, konkluderer følgende: *”Jeg er direktør for et rehabiliteringscenter, hvor vi møder mennesker, der søger hjælp på grund af skadevirkninger fra prostitution. Flertallet har haft en udsat opvækst med **anbringelser, incest, seksuelle overgreb og gråzoneprostitution**. Det er derfor her, vi skal sætte ind, hvis vi skal undgå, at unge*

ender i en situation, som de ikke kan **overskue**. Sexsalg for gaver er **ikke en uskyldig udfoldelse**. Det er en **farlig leg med egne grænser**” (B.dk, 22. oktober 2016)

Her kædes gråzoneprostitution sammen med andre problematikker, såsom anbringelser, incest, seksuelle overgreb og en udsat opvækst. En anden problematik, der ofte kædes sammen med gråzoneprostitution, er **hjemløshed**. Følgende citat forklarer, hvordan hjemløshed kobles med gråzoneprostitution: ”Jeg har siddet nede på jobcenteret og lavet uddannelsesplaner med unge, som ikke havde noget sted at bo -for ellers kunne de ikke få kontanthjælp. Det er fuldstændig uholdbart. **Bliver man først hjemløs, er den sociale deroute eksplosiv**, understreger Gyda Heding.

– Det går sådan her, siger hun og lader sin udstrakte hånd falde fra skulderhøjde, så den rammer bordpladen med et klask, som giver genlyd i Pigegruppens mødelokale.

– **Bare én nat på herberg kan være ødelæggende** for den måde, du ser dig selv på. **Der er så mange stoffer og sociale problemer derude, at det kan du bare ikke håndtere, når du er 18 år gammel. Hjemløshed eller at du ender i noget gråzoneprostitution, hvor du giver seksuelle ydelser mod at få tag over hovedet** – de ting skader folks selvforståelse så sindssygt meget. Og lige præcis dét er et af de væsentligste **sociale problemer**, vi oplever i øjeblikket, siger hun.” (Nørby, 1. september 2016)

Dette er også fænomener, vi behandler i en socialfaglig kontekst, da disse også forstås som sociale problemer, og derfor kan det indordnes her. Og særligt gråzoneprostitution fremhæves, som et af de mest nærværende problemer. Dertil kommer det, at (gråzone)prostitution ikke er noget, vi ønsker at unge mennesker skal ende i, da det for dem ikke kun bliver **grænseoverskridende**, men også **uoverskueligt**, som det blev indikeret i forudgående citat.

Hvad der blandt andet også bliver uoverskueligt for de unge mennesker, er den moralske ringeagtelse der forbindes med den slags aktiviteter, hvormed de ser sig nødsaget til at holde dem hemmelige for deres omverden. Om det siger Flora Ghosh: ”**Dobbeltliv tvinger ressourcesvage unge i en skadelig spiral af løgne, dæknavne, skam og ofte også et misbrug af rusmidler.**” (Ibid.) Her vægtes altså de konsekvenser af gråzoneprostitution, som noget der *tvinger* de unge ud i en skadelig livsførelse, hvori de ikke kan overskue situationer, og således mister deres fri vilje til at leve et liv, der ikke er så skadeligt for dem, at de lider overlast og derfor behøver rehabilitering. Den

samme måde at gøre denne forståelse af sugardating/gråzoneprostitution som et problematisk foretagende på, ses her: "*Når mennesker **sælger sig til sex** på sugardates eller for en burger, giver det **voldsomme ar på krop og sjæl**. Det er på tide, at vi tør tale om fænomenet i stedet for **at idyllisere eller forklejne det**.*" (Petersson, 16. februar 2015) Dette også som begrundelse for, at vi ikke må komme til at glorificere fænomenet eller misforstå, hvor nærværende problemet egentlig er. Årsagen til, at det ikke kan eller må ignoreres, begrundes videre: "*Hvorfor er det nødvendigt, at vi beskæftiger os med dette fænomen og bruger ordet prostitution, som for mange dækker over noget, der er marginaliserende og ubehageligt? Det er det, fordi salg af seksuelle ydelser i det små er en **risikofaktor for psykisk og social usundhed parallelt med mange andre risikofaktorer vi kender i samfundet**.*" (Ibid.) Her er der altså både et argument, der igen går på individuelle konsekvenser, der er uacceptable.

Dertil kommer også argumentet om, at dette også er skadeligt for *samfundet*, hvilket styrker ansporingen til at tage dette op, og forstå, at det ikke er noget vi kan ignorere. Hvad der angår samfundet, og dets rolle i dette problem, må **lovgivning** (eller mangel på samme) drages ind i konstruktionen. "*Hvis vi for alvor skal skabe nogle positive effekter i forhold til prostitution, så skal vi **mindske antallet** af mennesker, som kommer ind i prostitution, og det kræver blandt andet, at vi som samfund tydeligt signalerer, at **man ikke må købe et andet menneskes krop til sex**.*" (Nylev & Heding, 28. november 2012) Således er målet, at færrest mulige er involveret i prostitution som et problematisk foretagende, da man her bliver i stand til at købe et andet menneskes krop, hvilket der må tages afstand fra. Så lang afstand, at der indikeres et problem ved, at dette ikke er decideret forbudt. "... *når vi ikke laver et forbud mod sexkøb, så blåstempler vi, som samfund, at det er i orden at købe et andet menneskets krop til sex – selvom vi ved at **det er skadeligt**.*" (Ibid.) Og nu da vi ved at det er skadeligt, kan vi jo spørge: "*Kan vi være bekendt, **at vores unge bliver solgt til sex**?*" (Ghosh & Akdogan, 4. februar 2015) Svaret er dog ufravigeligt: "*Vi kan ikke se gennem fingre med, at vores børn og unge er til salg.*" (Ibid.) Således er det nu understreget, hvor forkasteligt dette fænomen er. Derfor tilskyndes det, at der foretages en lovændring snarest muligt. Dette også med henblik på at illegitimere denne handling generelt: "*Når vi eksempelvis taler med piger omkring vold, så kan vi sige, at det skal de holde op med, fordi det er **ulovligt**.*"

*Det har en betydning. Det kan vi ikke på samme måde gøre, når det handler om at **sælge sin egen krop**.*" (Nylev & Heding, 28. november 2012) Herpå opereres der så altså også med en diskurs, der indikerer at det er med lovgivning som redskab, at vi må og skal iværksætte idéen om, at gråzoneprostitution er skadeligt, og dermed ikke noget vi officielt kan tillade.

Et sidste element, der ofte optræder i denne diskurs er det, at "*Antallet **af mindreårige i prostitution vil stige**. Især gråzoneprostitutionen med sex for gaver vokser.*" (Ibid.) Netop fordi problemet forudsiges at være udbredt i højere grad, optræder der gentagne gange en problematisering af, at de socialarbejdere, der har med unge prostituerede at gøre, ikke har tilstrækkelige værktøjer til at håndtere gråzoneprostitution som et socialt problem: "*Selv om LivaRehab dagligt arbejder med de unge prostituerede, efterlyser de sammen med landets mange socialarbejdere mere viden og flere redskaber til at håndtere det stigende problem med gråzoneprostitution.*" (Gyldenvang, 14. november 2014)

Handlingsorientering

At konstruere gråzoneprostitution som et fænomen, der foregår i et krydsfelt mellem prostitution og tvang, kan have flere forskellige virkninger.

Som det påvistes i analysen, kobles gråzoneprostitution sammen med flere forskellige elementer, såsom misbrug af rusmidler, overgreb, incest og hjemløshed, hvilket også er temaer, der behandles, når der er tale om sociale problemer. Dermed kan vi indordne gråzoneprostitution som et resultat af et socialt problem, der tilmed bevirker en udsathed hos de involverede parter. Denne psykosociale usundhed sørger for, at gråzoneprostitution bliver et nødtvungent redskab for at holde sig 'oven vande', og kan derfor ikke ses som en frivillig, selvstændig og personlig beslutning. Når den handling, som udøvelsen af denne diskursive konstruktion er, optræder i en kontekst af sociale problematikker, der vedrører samfundets ansvarlighed, hjemles også kravet om en eller anden form for offentlig stillingtagen, og derfor kan det give mening, at tale om en lovændring, samt større fokus på, og bemidling af, sociale indsatser på området.

Ved at samskrive disse faktorer, opnås der en mulighed for at sandsynliggøre det, der i diskursen er ret eksplicit – vi har med et uacceptabelt socialt problem at gøre, der

forårsager nødtvungen prostitutionsadfærd, hvilket vi som samfund har ansvar for at afhjælpe. Ved en sådan fremstilling vil de positioner for subjekter, diskursen udstikker, også bære præg af denne sammenhæng. Dette vil blive præsenteret i efterkommende afsnit.

Positionering

I kraft af fremstillingen af gråzoneprostitution som et socialt problem, benævnes den centrale subjektposition som **'udsatte piger'**, og disse er ofte **mindreårige**: *"Mange udsatte piger helt ned til 13 år sælger seksuelle ydelser til gengæld for et måltid mad, en sofa at sove på eller en togbillet."* (BT.dk, 31. oktober 2012) Denne position som udsat pige, uddybes ved at *"»Det er piger, som ikke har haft en far og en mor til at fortælle dem, hvad der er rigtigt og forkert, og som ikke kan vurdere konsekvenserne af sugardating,«"* (Christiansen, 22. februar 2018) Vi har altså med unge, udsatte piger at gøre, der i kraft af deres opdragelse ikke er i stand til at vurdere konsekvensen af deres handlinger. Derfor bliver subjekterne positioneret som nogen der behøver socialpædagogisk hjælp, fordi de ikke på egen hånd evner at være resistente over for disse adfærdsmønstre. *"De unge har brug for, at vi laver et grundlæggende socialpædagogisk arbejde. At vi arbejder med de unges selvværd og med at lære dem at beskytte sig selv mod at ende i prostitution."* (Mølgaard, 4. februar 2015) Optræder man som subjekt i denne diskurs, vil positioneringen også have karakter af de skadeligheder, der bemærkes ved gråzoneprostitution *"Skadevirkningerne ved tidlig prostitutionsdebut kendes til hudløshed: Psykiske nedture med selvmordsforsøg og spiseforstyrrelser til decideret ødelagte børn."* (B.T., 3. marts, 2002)

Den praksis, der muliggøres inden for denne diskursive konstruktion tager udgangspunkt i subjektpositionernes repertoire for handlen, hvilke der tager udgangspunkt i idéen om, at der her er tale om **'mindreårige/unge, udsatte piger'**, med socialt belastede baggrunde. *"Gråzoneprostitution er især udbredt blandt udsatte piger, som har haft en opvækst, der gør, at de søger efter anerkendelse og ros fra andre mennesker."* (BT.dk, 31. oktober 2012) Denne udsathed sørger altså for, en følelse af mangel på anerkendelse og ros fra andre, hvilken der også kan opnås gennem sex. Her kan vi passende referere til citatet, der blev bragt i rapportens indledning. *"»Jeg ved*

godt, at det ikke er kærlighed, men jeg føler mig alligevel elsket, når de vil betale for mig.

At jeg er noget værd. Bagefter føler jeg mig værdiløs.» Sådan sagde en ung pige til RedenUngs rådgivning, der i de seneste tre år har været åben for unge, som oplever problemer med "gråzoneprostitution" – eller "sugardating", som de unge selv kalder det."

(Bilag 2, opslag 8) Dette vidner også om gråzoneprostitution som et socialt problem, bevirker, at denne følelse af anerkendelse er midlertidig, hvilket potentielt også kan forklare, hvorfor denne gråzoneprostitution mange steder beskrives som vanedannende.

(Bilag 2, opslag 1)+(Bilag 2, opslag 14) At bruge sin seksualitet til at opnå noget, på trods af den manglende lyst hertil, kan i denne logik beskrives som noget, der bliver et spørgsmål om subjekternes grænser, eller manglen på dem. "– Jeg ville ønske, nogen havde spurgt mig noget før. Brugt noget mere opmærksomhed på mine grænser."

(Ahlmann-Jensen, 16. november 2014) Der er altså tale om en 'grænseløs seksualitet'

(Bilag 2, opslag 1) der skal forhindres og forebygges. Dette gennem sociale initiativer, hvor en indsats skal sikre, at "... de unge ikke er blinde for, hvad det kan have af konsekvenser. Det er vigtigt, at unge lærer deres egne grænser at kende og tager stilling til, hvad de selv synes, mener og ønsker." (Siegumfeldt, 20. marts 2015)

En stor del af denne praksis går på idéen om, at gråzoneprostitution sidenhen, for disse unge mennesker, kan udvikle sig til 'rigtig prostitution', da man ser, at "...mange af disse børn fortsætter med prostitution som voksne" (TV2, 13. august 2013)

Væver man disse betragtninger sammen, muliggøres det for de omtalte subjekter, at opleve en problematisering af deres adfærd, hvorfor denne ønskes hemmeligholdt for deres omverden. Her er altså en "... indikation på noget problematisk, når de færreste af pigerne ønsker at fortælle omverden om deres hemmelige liv." (Kornø & Ladekarl, 4.

juni 2017) Denne betragtning er ikke enestående, og mange steder angives det, hvordan det at befinde sig i en social intrikat position, bevirker en adfærd, der søger at hemmeligholde deres personlige identitet, særligt i (gråzone)prostitutionssammenhænge. "Det er jo for pokker ikke tilfældigt, at mennesker i prostitution og gråzoneprostitution som udgangspunkt arbejder under et falskt navn." (Arbejderen.dk, 7. februar 2018)

Dertil kommer det, som vi tidligere anskueliggjorde, at der for subjekterne beskrives en både psykisk og social usundhed, ved at tage del i disse gråzoneprostitutionsrelationer.

Men grundet nødsagetheden til at indgå i disse relationer, blandt andet i kraft af disse udsatte positioner, sørger for, at der stilles spørgsmålstegn ved subjekternes egen evne til at reflektere over de eventuelle negative konsekvenser ved, at befinde sig i gråzoneprostitutionens sociale problem. ”... *der er en stor overvægt af socialt udsatte piger, bland dem der bliver sugarbabes, og har de et reelt valg? Er det et rationelt valg, der gør, at de vælger gråzoneprostitution til at tjene penge? Jeg tror det ikke. [...], og spørgsmålet er, om den 18-årige pige, der går i 2.g, er i stand til at bedømme, om hun kan holde til det psykisk? Jeg tror det ikke.*” (Nedergaard, 22. maj 2014)

Internettet som mediator

Et element, der ofte drages ind i diskursen på tværs af de diskursive krydsfelter, er **internettet** og **de sociale medier**. Så ofte, at dette element må præsenteres, som en del af forståelsen for, under hvilke forhold disse diskurser eksisterer og udspiller sig.

”*De sociale medier udgør nemlig den største del af kontaktformerne mellem pigerne og de mænd, der køber ydelserne.*” (BT.dk, 31. oktober 2012) Og allerede her, ses det, at der eksisterer en opfattelse af, at de sociale medier, faciliteret af internettet, udgør et væsentligt eksistensgrundlag for kontaktdannelsen mellem subjekterne, der tager del i gråzoneprostitution. Videre figurerer internettet som noget allestedsnærværende, og som noget der har afgørende karakter for udbredelsen af gråzoneprostitution: ”*Men der er alligevel ingen tvivl om, at medierne i dag har været med til at påvirke gråzoneprostitutionen: »Den klassiske børnelokker er ikke på gaden længere, men helt inde i stuen. Nettet er en åben portal, hvor alle kan få fat i alle - derfor er det uundgåeligt ikke at benytte internettet, når man behandler et emne som gråzoneprostitution», siger hun.*” (Nejsig, 2. september 2011) Så her spores der altså en forståelse af gråzoneprostitution som noget, hvortil vejen må gå gennem internettet. ”*Vi ved, at internettet har gjort det lettere for sexkunder at komme i kontakt med sårbare unge. Vi ved, at socialarbejdere efterlyser redskaber på området. Og vi ved at ungdomsprostitution kan have mange negative konsekvenser*” (Christoffersen, 16. november 2014) Som det ses her bærer udbredelsen af internettet som medie en del af ’ansvaret’ for gråzoneprostitutions fremkommelighed. Problemet er altså, at internettet

har en effekt på de unge (som vi dog ikke skal komme nærmere her, men blot udpege som af afgørende betydning for at gråzoneprostitutionen overhovedet kan bestå), der virker som katalysator for, at denne gråzoneprostitution i første ombæring sættes i værk: *”En af årsagerne til nogle unges nye syn på sex er internettet, pointerer speciallægen Birgit Petersson. »Internettet lokker én til at gøre ting, man ellers ikke ville gøre.« Det frister én til at afprøve, flirte med og måske overskride sine grænser.”* (Nissen, 3. februar 2015) Dette nye syn, bliver altså afgørende for, at gråzoneprostitution bliver tilgængeliggjort, og derfor nærliggende for mange at tage del i – hvad end omstændighederne herfor må være.

Den diskursive formation

Nu da vi har et indblik i, hvordan spredningen af udsagn er struktureret i den diskursive formation, kan vi stage stilling til nogle generelle træk, der går igen for diskurserne.

De formerer sig alle omkring det samme udgangspunkt, hvorfor de grænser op mod hinanden, trækker på mange af de samme elementer, minder om hinanden, samtidig med de udgrænser hinanden, og opretholder hinanden. Her kan vi sende en tanke til Foucault idé om *reversal*, da disse forskellige struktureringer på mange måder illustrerer, hvad der kan drages ind i de respektive konstruktioner, og hvad der *ikke* kan, netop ved at have overblik over dem alle. Det er derudover tydeligt, ved gennemlæsningen af empirien, at gråzoneprostitution som sugardating, og gråzoneprostitution som et socialt problem er de mest repræsenterede, og udgør en væsentlig andel i debattens fremstillinger.

Hvad der også har tegnet sig et billede af, er de ydre eksistensvilkår, der bevirker denne regelmæssighed i diskurserne, og fikserer dens grænser – altså den diskursive formations *exteriority*. Vi anvender diskurser om almindelig prostitution og parforhold som *exterior* udgangspunkt, og alene det, at vi afgrænser akserne med parforhold og prostitution indikerer, at vi trækker på nogle andre diskurser, end de, der har direkte med gråzoneprostitution at gøre.

Man vælger at kalde det gråzoneprostitution, og som konsekvens af, at anvende prostitution som udgangspunkt har vi allerede koblet det sammen med noget, der har været diskuteret i årevis, og herigennem kan det hævdes, at vi 'begrænser' vores forståelsesramme af fænomenet, og lader det således være til debat på lige fod med yderpunktet.

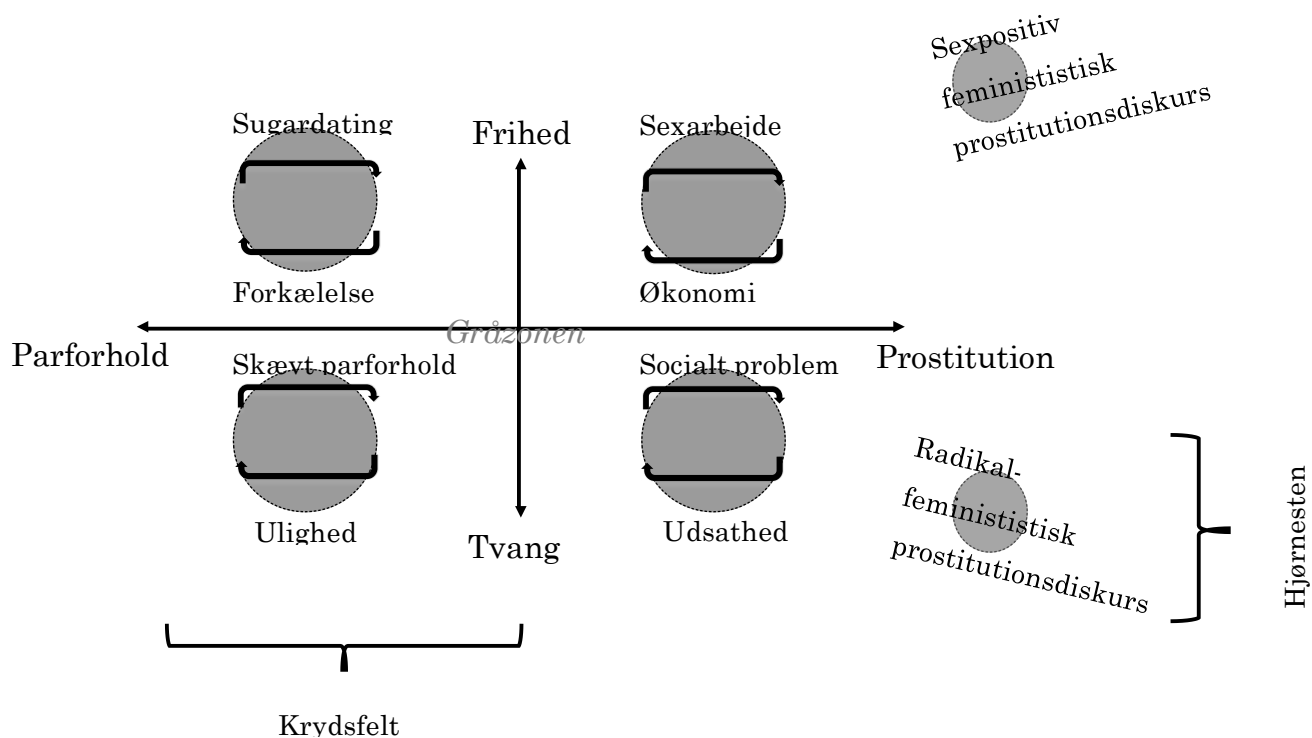
Nøgleordet 'gråzoneprostitution' optræder for første gang i de danske medier i år 2001 (Bilag 1), men både parforhold og prostitution har været anvendte termer før 2001, og det kan anmærkes, at der ses store ligheder mellem prostitutionsdiskurser og gråzoneprostitutionsdiskurser i den ende af spektret, hvor prostitution optræder, hvis man sammenligner med tidligere analyser af prostitutionsdiskurser. Dette skal dog ikke en optrevling af diskursernes deciderede historicitet, men snarere et anslag til en genealogisk forståelse af, hvilke diskurser de grænser op til, og kan udgøre hjørnестene for, hvordan det er muligt at tale om prostitution – i hvert fald i den ene ende af gråzoneprostitutionsspektret.

Her kan analyser af henholdsvis radikalfeministisk prostitutionsdiskurs og sexpositiv feministisk prostitutionsdiskurs vise, at man ved hjælp af feministiske udlægninger af prostitution kan udøve diskurser der refererer til prostitution som 'frigørende, frivilligt og forsvarligt sexarbejde', i modsætning til prostitution som 'en skadesvirkende, undertrykkende, voldelig struktur, hvori man kan udøve kommercielle, seksuelle overgreb'.⁶

Vi må dog have for øje, at grænserne muligvis ændrer sig, og hertil også forstå, at den anden del af spektret, hvor man forstår det som parforhold, også kan være en fikserende grænse, hvor der her foreligger en anledning til at undersøge diskurser om 'det rene parforhold' som hjørnестen i den anden ende af spektret. Dette understreger om ikke andet, at vores sociale forståelsesrammer og repertoarer for forståelse går gennem sproget.

⁶ Se Cecilie Torabi Strehlow (2016) *Prostitution?*, bachelorprojekt ved Syddansk Universitet

Nu da vi har gennemgået de fire forskellige arketyper af diskurser, der udspiller sig i den diskursive formation omkring 'gråzoneprostitution', kan vi søge at illustrere spredningssystemet i følgende model:

Magtens produktion

Magt i gråzoneprostitutionsrelationer

En slags magt vi må ikke overse, som følge af Foucaults betragtning om, at magtmekanismer er en indbygget del af alle sociale relationer. Dette gør sig særligt gældende, når vi ønsker at forstå, hvordan gråzoneprostitutionsdiskurser fremstilles diskursivt i den danske, offentlige debat.

Gennem diskursanalysen, har vi også taget stilling til, hvilke subjekter der er udnævnt som centrale skikkelser i de forskellige diskursive konstruktioner. Herunder er vi særligt blevet opmærksom på, hvordan **køn** har en afgørende magt som identitetsmarkør, hvormed der gennemgående gøres opmærksom på hvilket køn de respektive subjekter er af. På samme måde optræder **alder** som centralt, for forståelsen af intersubjektiv/relationel magt i de diskursive konstruktioner, hvor sondringen mellem mindreårig, ung og gammel får en afgørende rolle for, hvordan individerne tager sig ud og positioneres.

Slutteligt også de sociale ressourcer, der er muligt for disse subjekter at besidde – herunder status og penge – eller manglen på samme, hvilket forårsager muligheden for/magten til at omtale subjekter som udsatte, frie eller undertrykte.

Magt mellem diskurser

Som vi udledte i afsnittet om den diskursive formation, er de alle sammen konstrueret i diskursive felter, der trækker på idéer om prostitution, parforhold, frihed og tvang, og kan således udgøre fire forskellige arketyper af diskurser, der henviser til gråzoneprostitution som enten *sugardating*, *skæve parforhold*, *sexarbejde* eller et *socialt problem*. Ydermere så vi, gennem redegørelsen af indholdet i de diskursive konstruktioner, at de ved at trække på de samme idéer og anvende dem positivt eller negativt – som en del af diskursen eller ej – at de på den måde udgrænser og opretholder hinanden, da de positionerer sig i forhold til hinanden, og derfor udgør hinandens eksistensberettigende holdepunkter, da de på den måde eksisterer i kraft af hinanden. Her støder vi atter ind i Foucaults idéer om magt, modmagt og viden, og hvordan disse er uundgåelige, når vi ønsker at begribe, hvordan vores omverden er struktureret.

Det interessante er, hvordan de alle sammen kan figurere over en relativ kort tidsperiode, hvilket understøtter idéen om at diskurser kan ændre sig ved sproglig forhandling. Konfliktlinjerne går da på, at man gennem disse diskursive bevægelser, altså at referere til hinanden, konstituere sig i forhold til hinanden, og positionerer sig gennem de diskursive konstruktioner, er det jævnfør vores idé om den allestedsnærværende magtudøvelse givet, at disse diskursive praksisser bedrives – mere eller mindre ubevidst – for at opnå dominerende gennemslagskraft med den mening gråzoneprostitution konnoteres. Mere konkret går denne forhandling om, hvem der kan påberåbe sig domænet for at udsige det mest antagelige? Er det den akkumulerede viden, vi finder i krydsfeltet mellem prostitution og tvang, hvor den sociale erfaring med skadesvirkninger fra gråzoneprostitution foranlediger et krav om sociale indsatser *mod* problemet; eller er det med idéen om gråzoneprostitution som et frit sexarbejde, at vi må demontere idéen om, at dette er noget vi skal problematisere, og snarere erkende, at gråzoneprostitution er et anerkendelsesværdigt erhverv, og bør behandles som et sådan?

Dette kan vi, på grund af den nuværende tilstand af forhandling, ikke som sådan udsige noget om endnu, men vi kan jo i mellemtiden overveje, hvad denne status har af konsekvenser for vores måde at håndtere fænomenet på i samfundet...

Makromagt

Her ses der anledning til kritisk refleksion over, hvilke konsekvenser det får, når disse diskursive forhandlinger, om retten til at definere gråzoneprostitution, udspiller sig i den danske, offentlige debat.

Det kan derpå være oplagt at overveje, om denne umulighed i at tage de diskursive konstruktioner af gråzoneprostitution for givet, når der udspiller sig en diskursiv 'kamp' om domænet til at udsige, hvordan begrebet må struktureres og forstås diskursivt. På den måde, kan vi altså antage, at der hersker en uorden, foranlediget af udøvelsen af modmagt mod de diskurser, der efterhånden potentielt kunne vinde indpas. Men når nu denne uorden har præget den diskursive formation, og forårsaget at der ikke findes en encyklopædisk, universel og indiskutabel definition og forståelse af fænomenet,

kunne dette så tænkes at bevirke et manglende udgangspunkt for lovgivning og/eller stringent social (myndigheds)praksis – dette hvad enten man ønsker at 'blande sig' eller ej?

For både prostitution og gråzoneprostitution findes der ingen almengyldig (og entydig!) slutning om, hvorvidt dette er forkert/umoralsk/bør være (u)lovligt, og således kan vi overveje, at det derfor heller ikke bliver muligt fastlægge, hvordan vi ønsker at håndtere fænomenet. For at trække tråde til andre kriminologiske temaer i den danske, offentlige debat, kan man jo gøre et eksempel ud af spørgsmålet om legalisering af cannabis, der på nuværende tidspunkt ikke er legalt i Danmark⁷. Men der ses et også her en fortløbende forhandling, både diskursivt og juridisk, hvor forskellige udlægninger under temaer som medicin, individuel frihed, økonomi, sociale problemer, bandepolitik etc., der på samme måde sørger for fraværet af en fasttømret idé om, hvad cannabis er og skal forstås som, videre at fænomenets moralske beskaffenhed står til (mere eller mindre konfliktfyldt) forhandling – både sprogligt, kulturelt og juridisk – og dermed sørger for fraværet af et indiskutabelt udgangspunkt for en fælles antagelse og beslutning om, at dette bør være illegalt.

For at blive i idéen om *reversal*, kan man give et eksempel på det modsatte og uudtalte, her med bankrøveri som det centrale udgangspunkt. Ingen diskuterer, hvorvidt det er forkert/umoralsk/burde være ulovligt eller ej, at gennemføre et bankrøveri. Det kan altså på den måde antages at være en almengyldig slutning i vores samfund, en idé der tages for givet, at bankrøveri er uacceptabelt, og at det generelt er noget vi bør og vil tage afstand fra, og således forefindes der ingen anledning til offentlig debat om, hvordan vi skal definere og forholde os til fænomenet.

⁷ Se evt. Nanna Rud Mogensen (2017) *Fornuft og følelser – udviklinger i dansk narkotikapolitik i internationalt perspektiv*, kandidatspeciale ved Københavns Universitet

Diskussion

Efter at diskursanalytiske resultater af undersøgelsen er fremlagte, er det nu nærliggende at reflektere kritisk over disse. Dette med udgangspunkt i et generelt forbehold for undersøgelsens udsigelseskraft, hvor generelle videnskabsteoretiske/metodologiske overvejelser skal medvirke til en vurdering af dette projekts vidensproducerende potentiale. Dernæst sat i forhold til den tidligere præsenterede forskningslitteratur fra litteraturstudiet. Slutteligt diskuteres det, hvorvidt der potentielt kan være tale om en 'moralsk panik' vedrørende gråzoneprostitution i den danske, offentlige debat.

Undersøgelsens udsigelseskraft

Epistemologiske forbehold

I rapportens teoriafsnit, rundede vi nogle videnskabsteoretiske overvejelser, der udgjorde grundlaget for den diskursanalytiske metode. Vores tilgang til forskningsspørgsmålet, hvordan gråzoneprostitution fremstilles diskursivt i den danske, offentlige debat, havde altså sin vej igennem både strukturalistisk og poststrukturalistisk tænkning. Det strukturalistiske fundament, ledte blikket mod at **identificere sproglige strukturer**, og det poststrukturalistiske afsæt foranledigede os til at vise, hvordan disse sproglige strukturer i et omfang er kontingente, og ikke noget fastlåst og indiskutabelt. Hos Foucault har 'videnskaben' egentlig – ideelt set – haft til formål, at skildre det, vi tilsyneladende finder objektivt, og sidenhen problematisere den antagelse, at det er objektivt. Men i praksis kan videnskaben ikke udnævnes som nogen særlig objektiv, udeltagende referent af sandheden. (Olsen & Pedersen 2013:162-163) Den er ligeså meningsproducerende og iscenesat som et produkt af diskurser, og kan derfor ikke påberåbe sig monopol på 'sandheden'. Her har vi altså at gøre med en videnskabelig modpositionering, i forhold til en stringent, positivistisk korrespondensteori for sandhed, hvori der opereres med objektive, empiriske og målbare fakta. Problemet er netop, at de aksiomer, der ligger til grund for

antagelser om, at noget er objektivt, empirisk og målbart i modsætning til noget andet, også er konstruerede diskurser om sand videnskab. Vi kan således ikke forholde os til verden omkring os, da sproget – og dermed vores idéer om mening – netop er det, strukturerer den. (Dyrberg et.al. 2000:333)

Med denne anskuelse opstår der et problem, når denne rapport søger at fremsætte de resultater, der blev fundet i den diskursanalytiske undersøgelse som 'konklusioner', da man som diskursanalytiker *heller* ikke kan privilegeres adgang til 'den sande viden', hvormed forsøget på at fremstille noget som sådan, ville være en epistemologisk overtrædelse. Generelt kan det bemærkes, at man ved anvendelsen af kvalitative forskningsteknikker vil der rejses en generel afstandtagen til idéen om, at der kan fastslås nogen endelige konklusioner. (Olsen & Pedersen 2013:202)

Og for at blive i Foucaults ånd, vil disse blandt andet bestå i, at disse konklusioner vil være et resultat af de personlige forforståelser og forudgående 'viden', ud fra hvilke der udøves en form for magt over de diskursive hændelser, der søges analyseret. Om denne form for meningskondensering skriver Kvale og Brinkmann følgende: *"Er det intervieweren, der ejer de meninger, der konstrueres i og ud fra et interview, når det fortolkes inden for de kontekster, han eller hun har valgt? Eller skal de oprindelige "forfattere" til interviewudsagnene være med til at bestemme fortolkningen og kommunikationen af deres historier? Dette er ikke kun et spørgsmål om fortolkningsvaliditet, men også om etik og magt, om retten og magten til at lægge mening i andre menneskers udsagn."* (Kvale & Brinkmann 2008:241) På trods af, at der her er tale om forskerens rolle i interviewsituationer, er dette dog ganske applikabelt i denne kontekst, da der her rejses et generelt spørgsmål ved den kvalitative metode, og understreger problematikken i forsøget på at tillægge andre menneskers udsagn mening, således de passer ind i den forudgående forståelsesramme, hvilket i høj grad også er det, der foregår i en diskursanalyse. Følgelig bliver de konklusioner, dette speciale tillader sig at udsige, blot et resultat af forfatterens egne struktureringer af et felt, og kan således ikke ophøjes eller løsrives fra det allerede eksisterende diskursive felt. Groft sagt: det eneste vi kan vide er, at vi ikke kan vide noget.

Og når den viden, der her er forsøgt fremstillet, er videre afhængig af forfatterens personlige potentiale for at kunne fortolke sin omverden, herunder sin sociale position,

sin livserfaring og sociale referenceramme, er denne 'viden' forsøgt fremstillet med gennemgribende agtpågivenhed herfor. Derudover er der taget højde for dette indbyggede forbehold for analytikerens egen subjektive karakter, hvorfor denne viden søges genereret med en ekspliciteret fremgangsmåde, og med forsøg på loyalitet over for diskursudøvere, ved tekstnær citation.

Reliabilitet + validitet

Som det netop blev konstateret, kan den viden om, hvordan gråzoneprostitution fremstilles diskursivt i den danske, offentlige debat, ikke løsrives fra forfatteren og den uafviselige indflydelse denne har på undersøgelsens resultater. På trods af dette, måtte det omvendt også fremhæves, at der har været en opmærksomhed herpå, hvilket har fordret et forbehold overfor egne forudsætninger for fortolkning, og egne idéer om meningstilskrivning. Dette for at sikre en vis reliabilitet og validitet i projektets vidensproducerende potentiale. Men når nu undersøgelsen per definition ikke kan optræde hverken reliabel eller valid – såfremt ønsket er, at udsige neutral, objektiv viden, kan vi dog alligevel forholde os til generelle kriterier for videnskabelig kvalitet, angående reliabilitet og validitet, hvor vi tager højde for generelle betragtninger, og ikke den poststrukturalistiske umulighed i at udsige noget som helst.

Almengyldigt kan vi antage, at grundlaget for den videnskabelige kvalitet må bestå i en vurdering af troværdighed, herunder at belyse, hvordan de begreber man anvender, dækker de fænomener man vil beskrive. (Olsen & Pedersen 2013:193) Dette er i høj grad søgt ekspliciteret og uddybet i afsnittet om operationaliseringen af diskursteorien, hvor det er uddybet, hvordan den teoretiske forståelse og de dertilhørende begreber, kan fungere som styringsværktøjer, der er retningsgivende for analysens sigte.

Andre kvalitetskriterier må gå på svarets gyldighed/validitet – altså besvarer vi det, vi ønsker at undersøge? Herefter svarets pålidelighed – en vurdering af, hvorvidt indsamlingsmetoden for data var veldefineret. Slutteligt svarets tilstrækkelighed – en vurdering af det omfang, konklusionen besvarer problemformuleringen. eller kan vi forbedre svaret væsentligt, ved at benytte en anden metode. (Ibid.:194-195)

I denne analyse kan der argumenteres for en vis gyldighed i svaret, da der forefindes en påfaldende sammenhæng/systematik i mellem de diskursive hændelser, både i den diskursive formation, men også i de forskellige diskursive konstruktioner, hvorfor vi ad den led må antage, at der ikke er overset nogle væsentlige pointer, der stikker ud i en sådan grad, at vi ikke længere forholder os til de relevante, diskursive fremstillinger af gråzoneprostitution.

Forholder vi os til pålideligheden, altså besvarelsens reliabilitet, kan vi – som ekspliciteret i afsnittet om dataindsamling og databehandling – understrege, at data har været forsøgt afgrænset hensigtsmæssigt, således ingen vigtige kilder udelades fra vores genstandsfelt, og videre, at vi ønsker at holde analysen relativt tekstnær, således at der findes empirisk belæg for alle antagelser om de diskursive konstruktioners indhold, og på den måde sørger for at empirien i videst muligt omfang får lov at tale for sig selv. Omvendt må vi dog også erkende, at disse citater, udtalelser og meningstilskrivelser potentielt har gennemgået en forudgående fortolkning, førend de er blevet sammenskrevet og publiceret i de respektive avisartikler. Dette er dog forsøgt imødegået ved undersøgelsen af, hvordan debatten tager sig ud i en anden arena for offentlig debat, netop Facebookkommentarspor, hvori der ses en tilsvarende diskursiv fremstilling af gråzoneprostitution.

Moralsk panik

Som en måde at vurdere/diskutere de fremanalyserede diskursive fremstillinger af gråzoneprostitution på, kan det være interessant kort at undersøge, hvorvidt disse kan anses som værende absolut trit med 'problemets' omfang, eller om der i virkeligheden er tale om moralsk panik. Denne tilgang kan anvendes med henblik på at forstå vores undersøgelse i et andet kriminologisk perspektiv, og til at vurdere, hvorvidt de fund vi har gjort i projektets undersøgelse er forholdsvis rimelige at udsige noget om, og om de overhovedet er gangbare.

Her compromitterer vi nogle af de diskursteoretiske, metodologiske principper, da vi forholder os til vores fund, som noget, der kan vurderes mere eller mindre 'korrekt'/gyldigt/sandfærdigt. At der kan herske en panik bliver altså i sig selv en social konstruktion, og er den ikke trit med en 'yderlig' empirisk virkelighed, kan den forkastes. Men denne yderliggende, empiriske virkelighed ved vi, i kraft af diskursteorien, at vi ikke som udgangspunkt kan udsige noget sikkert om, så her tillader vi altså, at der ses bort fra denne præmis. Ikke desto mindre kan denne diskussion kaste lys over, eller give anledning til overvejelser om, hvorvidt mediedækningen af fænomenet gråzoneprostitution virker forholdsmæssig, eller om vi har struktureret og udbredt vores viden herom på en måde, som måske ikke er hensigtsmæssig for måden, vi forholder os til fænomenet på.

Fem kriterier

For at vurdere, hvorvidt diskussionen om gråzoneprostitution i den danske, offentlige debat har karakter af moralsk panik, må vi indledningsvis forholde os til, hvad kriterierne for moralsk panik er. Til dette stiller Erich Goode og Nachman Ben-Yehuda en oversigt til rådighed, hvori fem afgørende elementer udgør kriterierne for vurderingen af en moralsk panik, hvilke der kort vil blive introduceret i det følgende.

Concern – Der skal være en forhøjet niveau af **bekymring** over (den formodede) adfærd i en særskilt gruppe eller i en særskilt kategori, der antageligt har konsekvenser for samfundet. For sociale problemer gælder det, at denne bekymring manifesterer sig i

offentlige meningsmålinger, medieopmærksomhed, forslag til lovændringer, aktivisme i sociale bevægelser etc.

Hostility – Der skal være et forhøjet niveau af **fjendtlighed** mod kategorien af mennesker, der tager del i den truende adfærd, der udgør problemet. Dette ses blandt andet i en dikotomisk sontring mellem 'os' og 'dem', herunder en stereotypisering af 'dem' som 'de onde', så parterne i problematikken udkæmper kampen mellem 'det gode' og 'det onde'.

Consensus – Der skal være et minimalt omfang af **enighed** om, at truslen/problematikken er reel, seriøs og forårsaget af denne særlige adfærd hos den problematiske gruppe. Dette for at imødekomme dét, at moralske panikker kommer i forskellige former og størrelser, og indimellem kun problematiseres af særlige sociale kategorier, grupper eller segmenter og andre gange udøves af majoriteten i et samfund.

Disproportionality – Der skal være en **disproportionalitet**, altså en uforholdsmæssighed mellem omfanget af panik og det reelle omfang af det problem, der er panik over. Her opererer man altså med en 'sober, empirisk virkelighed' om problemets omfang som målestok for, hvorvidt panikken er berettiget, og ikke unødvendigt overdrevet.

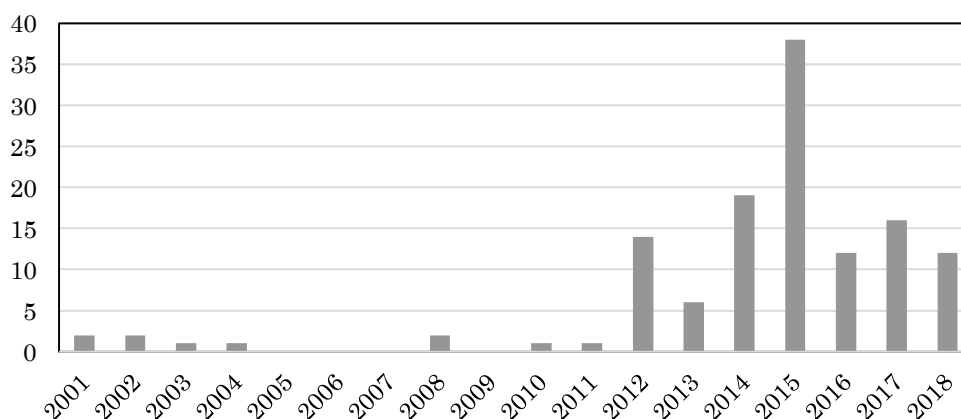
Volatility – Den moralske panik skal være **flygtig**, og altså forsvinde næsten lige så hurtigt som den er opstået. Man tager dog højde for, at disse kan være latente – også i længere tidsperioder – og opstår med jævne mellemrum.

(Goode & Ben-Yehuda 1994:156-159)

Panik eller metapanik?

Tager vi stilling til til første kriterium 'concern', der altså må opfyldes ved, at der ses en højere grad af bekymring, kan vi indledningsvis vende opmærksomheden mod følgende graf.

Antal artikler pr. år med keyword 'gråzoneprostitution'

Her vil det vise sig, at der i 2014 blev udgivet 19 artikler, hvori termen gråzoneprostitution anvendes. I det følgende år, 2015, blev der udgivet 38 artikler, hvilket er en fordobling. Kigger vi derefter på bilag 3.1, kan vi ved nærmere eftersyn se, at der alene i februar 2015 blev udgivet 24 artikler, hvilket forårsager et udsving. Og sammenlignet med august 2014, hvor der blev udgivet 3 artikler, og året inden, altså februar 2014, hvor der slet ikke blev udgivet en eneste, er dette et forholdsvis højt udsving. Disse tal forekommer dog relative, da vi ikke har noget at sammenligne med som udgangspunkt. Ikke desto mindre, er det tydeligt, at der i sagens egen natur er en stigende opmærksomhed på fænomenet i denne periode. Med dette som argument, kan vi imødekomme mediedækning som en del af en stigende bekymring. Dette bakket op af at vi ser sociale organisationer, såsom LivaRehab og Reden, samt flere politiske partier fordrer opmærksomhed på fænomenet, ved at iværksætte konferencer, udføre konkret socialt arbejde og slutteligt tilskynde en større indsats for forebyggelse, bedre uddannelse af socialfagligt personale til at varetage problematikken, samt en ændring af lovgivningen, således denne kan modvirke gråzoneprostitutions udbredelse. Alt sammen foranlediget af en *bekymring* om, at gråzoneprostitution skal figurere som fænomen i vores samfund. Således befinder vi os altså allerede omkring fremstillingen af prostitution som socialt problem.

Vender vi os mod andet kriterium 'hostility', vil der måske ikke være en tydelig fjendtlighed at spore, dette i kraft af flere forskellige forhold.

Først og fremmest, at vi ikke har med en enkelt, afgrænset gruppe, der udfører én bestemt handling, der udgør en trussel mod hele samfundet. Gråzoneprostitution er i sig selv et fænomen, der kan konstrueres komplekst, og derfor opstår der en besværlighed i, at kunne udpege et tydeligt 'os' og 'dem', da vi opererer med flere forskellige aktører, der alle besidder flere forskellige subjektpositioner.

Forholder vi os til gråzoneprostitution som et socialt problem, har vi med flere forskellige grupperinger at gøre, der potentielt kan repræsentere den gruppe, der måtte være en 'hostility' imod.

Vi fandt i diskursanalysen, at man – når man betragter gråzoneprostitution som et socialt problem – finder det uacceptabelt, at lovgiverne ikke endnu har taget stilling til at forbyde prostitution. Men problemet her italesættes ikke som et direkte *produkt* af lovgivernes handlen, men snarere at problemet ikke kan løses, hvis ikke lovgiverne kommer på banen, og ad den led legitimeres deres eksistensberettigelse.

Vi har også fundet, at de unge, udsatte, der aktivt bidrager til/tager del i den problematik gråzoneprostitution udgør, ikke udgør en decideret fjendegruppe, da gråzoneprostitutionen er et spørgsmål om tvang/nødvendighed for overlevelse, og dermed i videre udstrækning optræder som en gruppe, der skal hjælpes.

Slutteligt kunne man tillade sig at overveje, om de mænd, der figurerer som 'købere' eller den betalende/understøttende part, kunne udgøre en gruppe, der forsætligt udfører den handling, der skulle udgøre en trussel mod samfundsordenen. Dette ses da også antydnet flere steder i det empiriske materiale, men ikke desto mindre er det endnu ikke uafkortet ekspliciteret, eller observeret som noget der skulle optræde fundamentalt noget sted.

Dertil kommer det, at der også er flere nuancer i, hvordan dette fjendebillede konstrueres. Som førnævnt kan der være en besværlighed i, at afgøre hvilken gruppering af personer der udøves en fjendtlighed imod, da det der udgør problemet er, at fænomenet tilsyneladende har eksistensberettigelse og gennemslagskraft. Så her er det måske ikke (kun) en gruppe af personer, der tages afstand fra – det er snarere handlingen der problematiseres og gøres til afvigende, og dermed anfægtelig.

Så vi kan slutte, at der *er* en 'hostility' mod gråzoneprostitution som socialt problem i sig selv, hvor mange af de mekanismer vi kan finde heri bliver 'det onde', men *hvem* der kan udgøre en personificering af dette 'onde' er langt mere diffust, og derfor kan vi ikke kategorisk determinere 'hostility' her.

Det tredje kriterium 'consensus' kan vi særligt bemærke som imødekommet, ved at referere til vores afvejning af 'concern', hvor der nævnes organisationer såsom LivaRehab, Pigegruppen (Metroxpress.dk, 31. oktober 2012) og Reden, hertil kommer også medlemmer af partier som Socialistisk Folkeparti (Bilag 2, opslag 14), Alternativet (Bilag 2, opslag 16) og Enhedslisten (Meyer, 1. september 2017) der som repræsentanter udtaler sig bekymret om gråzoneprostitution. Derudover ses der også flere udmeldinger, der ikke nødvendigvis kan knyttes til nogen særlig organisering, men som bakker disse organisationers initiativer op, eller fremstiller gråzoneprostitution på en tilsvarende måde, således en konsensus om, at problematikken er reel, tilstedeværende og en trussel mod samfundsordenen kommer til syne.

Når vi skal vurdere, om der forekommer en 'disproportionality' mellem panikken over problemet og problemets egentlige omfang, går vi på kompromis med vores diskursteoretiske aksiom, hvori vi som udgangspunkt ikke kan operere med noget, som 'sober, empirisk virkelighed'. Derudover støder vi også ind i en anden problematik der går på, at der – med begrundelse i de flydende grænser, og dermed problemer med en fast definition – ikke kan forefindes nogen konkret opgørelse over, hvor mange der tager del i en gråzoneprostitutionsrelation, og/eller hvor ofte de gør det. Der er således vældig sparsom 'sober, empirisk' data på området. Ikke desto mindre findes der et estimat, der hedder at 110-220 unge, som en eller flere gange har været udsat for betalt seksuel udnyttelse. (Socialforvaltningen, Københavns Kommune 2007:34) Men disse tal kan ikke, som undersøgelsen også selv understreger, ikke anvendes som reliabelt datamateriale, hvorpå disse tal egentlig stadig ikke kan optræde som en sober, empirisk virkelighed. Eksperimenterer vi alligevel med deres gyldighed, kan det vurderes som et relativt sparsomt omfang, i forhold til hvor bekymrende fænomenet fremstilles som at være. Dog må man tage højde for, at problemets karakter/natur, hvori

gråzoneprostitution generelt fremstilles som noget negativt, skadeligt og uacceptabelt, ikke har sit hovedsigte på, hvor omfangsrigt problemet er *kvantitativt*, men at der opleves en *kvalitativ* forværring af problemet, hvilket i sig selv – inden for dens egen logik – er legitimerende for fremsætningen af et akut problem, vi må forebygge, bekæmpe og forbyde.

Vores femte og sidste kriterium for vurdering af, hvorvidt vi opererer med en moralsk panik skal have sit udgangspunkt i 'volatility', hvormed der må vise sig en flygtighed i forekomsten heraf.

Da vi undersøgte det første kriterium 'concern' kunne vi, med udgangspunkt i antal artikler udgivet om måneden, finde, at der i februar 2014 blev udgivet 0 artikler, i august 2014 blev der udgivet 3 artikler, og pludselig så vi i februar 2015 et udsving, hvor der blev udgivet 24 artikler, som det højeste antal i historien, og altså her vi bemærker en stigende bekymring. Anvender vi samme målestok, i forhold til at vurdere, om bekymringen er forsvundet lige så hurtigt som den er opstået, kan vi kigge fremad og sammenligne: i august 2015, altså et halvt år efter, blev der udgivet 0 artikler, og året efter i februar 2016 blev der udgivet 1 artikel, hvori ordet gråzoneprostitution figurerer, og der tilmed der præsenteres en art bekymring omkring fænomenet. Så med anvendelsen af disse tal, kan der argumenteres for, at der omkring starten af 2015 var væsentlige mere opmærksomhed på 'gråzoneprostitution', end der var både et halvt til et helt år før, og efter.

Så generelt tegner der sig et billede af, at det mest er i krydsfeltet mellem prostitution og tvang, at vi overhovedet kan spore en mulig moralsk panik. Især rummer den diskursive fremstilling egenskaber som 'concern', 'consensus' og 'volatility'. Når vi har med 'hostility' og 'disproportionality' at gøre, bliver klassifikationen mere gådefuld. Dette kan muligvis skyldes nogle 'indbyggede' faldgruber, når vi beskæftiger os med sociale problemer – for eksempel at man ikke 'må'/kan negligere et problem, eller tilbyde en forklaringsmodel på, hvordan man kan 'reducere' en problemstilling til et spørgsmål om moralsk panik – hvorfor dette da også besværliggøres i denne logik, hvor vi beskæftiger os med gråzoneprostitution som et socialt problem. Ikke desto mindre må

vi dog forholde os til, i nærværende undersøgelse, at vi kan detektere flere forskellige fremstillinger i den diskursive formation omkring 'gråzoneprostitution', hvormed vi i virkeligheden også, i forlængelse heraf, kunne diskutere, hvorvidt der hersker en antagonistisk moralsk panik omkring, at der potentielt kunne foreligge en moralsk panik omkring gråzoneprostitution...

Konklusion

Efter at have præsenteret både videnskabsteoretiske, teoretiske, metodologiske, analytiske overvejelser og resultater, og dertil diskuteret validiteten og reliabiliteten af disse overvejelser og resultater, kan vi med en vis hjemmel antage, at vi nu er i stand til at besvare, hvad dette projekt har haft til formål, netop **hvordan gråzoneprostitution fremstilles diskursivt i den danske, offentlige debat?**

Den fremstilles, i kraft af den påviste konflikt om herredømmet over den definatoriske praksis, på flere forskellige måder. Ved at trække på grundlæggende idéer om parforhold, prostitution, frihed, tvang og alt derimellem, bliver det muligt at fremstille gråzoneprostitution diskursivt på flere forskellige måder. Der er dog detekteret fire forskellige grundrids for den diskursive konstruktion af gråzoneprostitution i den danske, offentlige debat, og de tager sig ud som følger:

Gråzoneprostitution som sugardating – hvor der lægges vægt på de deltagende subjekters frihed til at vælge hvordan de vil involvere sex og penge i en dating-/romantisk relation.

Gråzoneprostitution som skævt parforhold – hvor uligheden mellem subjekterne sørger for, at sex og penge/anden understøttelse figurerer som produkter af et for den ene af parterne nødsaget parforhold.

Gråzoneprostitution som sexarbejde – hvor gråzoneprostitutionens salg af sex for penge og andre naturalier sidestilles, med andre former for sexarbejde, og derfor behøver at blive set som et frit valgt, legitimt erhverv.

Gråzoneprostitution som socialt problem – hvor gråzoneprostitution bliver et symptom på, eller årsag til, psykologisk og social belastning og udsathed, særligt blandt unge.

På trods af, at disse diskurser figurerer i den diskursive formation omkring gråzoneprostitution ved at anvende de samme elementer, ser vi dog en stor forskel på forståelsen af de forskellige udlægninger, hvoraf nogen anskues som

negative/problematiske, og andre som positive/uproblematiske. Denne modsatrettethed, og dermed sproglige konflikt, mellem diskurserne og deres *mening*, giver anledning til at overveje over, hvorvidt dette mon kan udgøre årsagen til, at der ikke findes en fast definition – hverken sprogligt, kulturelt eller juridisk – og videre reflektere over, om denne manglende definition kan være årsagen til, at der ikke findes en mere håndfast tilgang til fænomenet – hverken sprogligt, kulturelt, juridisk eller socialt...

Perspektivering

Efter at have klarlagt de konklusioner, vi er kommet frem til gennem forskningsspørgsmålet om, hvordan gråzoneprostitution fremstilles diskursivt i den danske offentlige debat, er det oplagt at reflektere over, hvilke andre perspektiver der kan anlægges på undersøgelsens resultater, for at videreføre disse.

Inden for undersøgelsens egen logik, ville det være oplagt at supplere den diskursanalytiske metode med andre metodiske tilgange, og således foretage en metodetriangulering. Ikke kun for at opnå en højere grad af intern validitet, men også for at undersøge hvordan gråzoneprostitution fremstilles diskursivt i andre rammer, end den danske, offentlige debat. Her kunne et fokusgruppeinterview eksempelvis være oplagt til at undersøge en mere privat og instinktiv diskursiv praksis, hvortil der også ville være mulighed for uddybende spørgsmål, og en mere ledende fremgang i den diskursive konstruktion. Andre forskningsgenstande som serviceloven eller interesseorganisationer med tilknytning til gråzoneprostitution ville også være særdeles vedkommende at tage et nærmere kig på, for at udbygge forståelsen af, hvordan gråzoneprostitution konstrueres. Derudover ville det også være en relevant mulighed at uddybe den genealogiske analyse af gråzoneprostitution, således vi får et historisk perspektiv på den diskursive praksis, der sidenhen vil kunne danne grundlag for en refleksion over, *hvorfor* vores meningstilskrivelser ser ud som de gør.

For at tage udgangspunkt i nogle andre nærliggende perspektiver, kan vi indledningsvis præsentere muligheder, der også af hensyn til afgrænsning ikke er medtaget i nærværende analyse. Dette drejer sig om udenlandske perspektiver og kontekster, og hvilke der er vedkommende at anvende som en måde at forstå de resultater, der gør sig gældende i dansk kontekst på.

Med henvisning til artiklen *'Is There a Nordic Prostitution Regime?'*, der blev refereret i denne rapports litteraturstudie, ses der i Norden et skifte i den lovgivningsmæssige tilgang til prostitutionsfænomenet. Her kunne det være vedkommende at undersøge,

om disse lovændringer har effekt på prostitutionsmarkedet, og hvis de har, hvordan? Og hvordan forholder man sig til gråzoneprostitution her? Dette i første omgang, da der kan argumenteres for en overførbare til dansk kontekst, og således tilbyde en forståelsesramme for dansk (gråzone)prostitutionslovpraksis eller mangel på samme.

Vi kan derudover udvide perspektivet, hvor der også er anledning til refleksion over, hvordan fænomenet konstrueres og forstås i andre dele af verden end blot Norden; kan der for eksempel her detekteres en anden vekselvirkning mellem tvang og handel? Særligt den opfattelse, at ingen i Danmark befinder sig i gråzoneprostitution grundet decideret mangel på mad eller medicin, kan undersøges og udfordres ved at efterforske disse parametre. Her kan dele af Afrika nævnes som potentielt genstandsfelt, da dette kontinent ad flere omgange nævnes som arena for en tilsvarende gråzoneprostitutionskultur, dog med modifikationer af de involverede subjekter og deres forudsætninger for handlemønstre. Her kan andre intersektionelle kategorier også med fordel udforskes, da der i denne forbindelse ikke kun forekommer idéer om køn og alder, men også geografiske tilhørsforhold for subjekterne, som centrale aspekter af fænomenet.

Derudover nævnes Amerika lejlighedsvis som inspirationskilde til sugardatingfænomenet, hvortil der også gøres opmærksom på, at mange af de relationelle dynamikker og mere normative/moralske forståelser af fænomenet tager sig anderledes ud, end de danske. Således kunne en komparativ tilgang mellem den danske og den amerikanske, eller anden udenlandsk 'udgave' for så vidt, af gråzoneprostitution også være interessant at undersøge.

Litteraturliste

Litteratur

Arrangeret alfabetisk.

- **Bom**, Anne Klara (2015) *Diskursanalytisk metode*, Samfundslitteratur
- **Dyrberg**, Torben Bech, Allan Dreyer Hansen & Jacob Torfing (2000) *Diskursteorien på arbejde*, 1. udgave, Roskilde Universitetsforlag
- **Esmark**, Anders, Carsten Bagge Lausten & Niels Åkerstrøm Andersen (2005) *Poststrukturalistiske analysestrategier*, 1. udgave, Roskilde Universitetsforlag
- **Foucault**, Michel (1972) *Appendix: The Discourse on Language* i *Archaeology of Knowledge*, Pantheon Books, New York
- **Foucault**, Michel (1995) *Discipline and Punish – The Birth of the Prison*, 2. udgave, Random House Inc., New York
- **Foucault**, Michel (2005) *Vidensarkæologien*, oversat af Mogens Chrom Jacobsen, Forlaget Philosophia
- **Fremtidsfabrik** (2014) *Undersøgelse af unges holdninger til prostitution og gråzneprostitution*, Fremtidsfabrik, København N
(https://redenung.dk/files/media/documents/RedenUng/redenung_-_kvalitativ_undersogelse_om_unges_holdninger_til_prostitution_og_graazoneprostitution_-_2015.pdf)
- **Goode**, Erich & Nachman Ben-Yehuda (1994) *Moral Panics: Culture, Politics, and Social Construction*, Annual Review of Sociology, vol. 20
- **Hall**, Stuart (1992) *The West and the Rest* i *Formations of Modernity*, redigeret af Stuart Hall og Bram Gieben, Polity Press
- **Hansen**, Ejvind (2005) *Indledning til Michel Foucaults Vidensarkæologien*, Forlaget Philosophia
- **Heinskou**, Marie Bruvik (2013) *Køn og samfund* i bogen *Klassisk og Moderne Samfundsteori*, redigeret af Heine Andersen & Lars Bo Kaspersen, 5. udgave, Hans Reitzels Forlag

- **Järvinen**, Margaretha (1990) *Prostitution i Helsingfors – et studie i kvinnokontroll*, Åbo Akademis Förlag
- **Jørgensen**, Marianne & Louise Phillips (2002) *Discourse Analysis as Theory and Method*, SAGE Publications, London
- **Kvale**, Steinar & Svend Brinkmann (2009) *InterView*, 2. udgave, 3. oplag, Hans Reitzels Forlag
- **Olsen**, Poul Bitsch & Kaare Pedersen (2013) *Problemorienteret projektarbejde – en værktøjsbog*, 3. udgave, 7. oplag, Roskilde Universitetsforlag
- **Richter**, Jasmin (2011) *Magt og afmagt i individets liv*, Psyke & Logos
- **Skilbrei**, May-Len & Charlotta Holmström (2011) *Is There a Nordic Prostitution Regime?*, Crime and Justice, vol. 40
- **Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd** (2002) *Vejledende Retningslinier for forskningsetik i Samfundsvidenskaberne*, Uddannelses- og Forskningsministeriet
(<https://ufm.dk/publikationer/2002/filer-2002/ssf-etik.pdf>)
- **Socialforvaltningen, Københavns Kommune** (2007) *Redegørelse om prostitution i København*, Socialforvaltningen, Københavns Kommune
- **Wæver**, Ole (2012) *Strukturalisme og poststrukturalisme* i bogen *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*, redigeret af Michael Hviid Jacobsen, Kasper Lippert-Rasmussen & Peter Nedergaard, 2. udgave, Hans Reitzels Forlag
- **Villadsen**, Kaspar (2013) *Michel Foucault* i bogen *Klassisk og Moderne Samfundsteori*, redigeret af Heine Andersen & Lars Bo Kaspersen, 5. udgave, Hans Reitzels Forlag
- **Weiskopf**, Kristine Valentin (2015) *Unge til salg – Et projekt om gråzoneprostitution*, LivaRehab, Frederiksberg
- **Willig**, Carla (2013) *Introducing Qualitative Research in Psychology*, 3. udgave, Open University Press

Websites

- http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/Kvindesagen/r%C3%B8dstr%C3%B8mpebev%C3%A6gelsen
- www.infomedia.dk
- Forsidebillede: <http://www.hkfengshui.com/articles/11634>